

8
Gloria Orbi Sarmatico

Consensu monstrata, à

DEO data,

⁊

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO

PRINCIPI

MICHAELI

KORYBUT,

Inclyto REGI Poloniarum,

Magno Duci Lithuaniae, Russiae, Prussiae,
Masoviae, Samogitiae, Czernichoviae,
Smolensciaeque; &c.

REGI ORTHODOXO,

Cum prima Imperii spatia feliciter
ingressus fuisset;

CASIMIRO ^AZAWADZKI,

Electoralis Campi Equite,

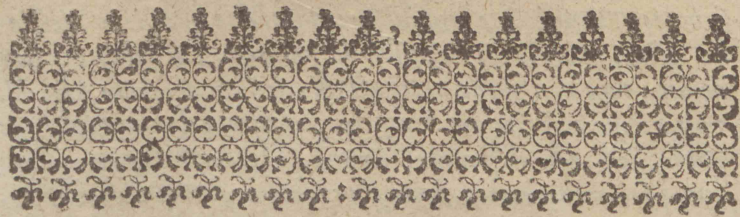
Exhibita.

Varaviae Anno 1670.

Libertatis Donum & Solatium.

E VIII 344
par. E XXXIII 92
sols.

Cenerari & nasci à Principibus fortui-
tum, nec jam ultra apud Polonos estimatur:
Piasios non sine prosperis prodigijs & manifesto
Numinis favore Sarmatarum Reipubl. contigis-
se. Unde mirus in illos Celi favor & popu-
lorum inclinatio. Prodigiosa Epula, quod nunquam desce-
rent, Crussviciensem Piasium, tot Regum Imperatorumq; Pa-
trem in solio Sarmatici Orbis constituerunt; Te Princeps Se-
renissime instillatus e Celo in Civium pectora consensus Prin-
cipem fecit. Nam cum deterrimi mortalium, inter publica
malorum Reipubl. habiti instrumenta, consensu non tam unum
aliquem forent, quam alium; idque flagitiosissimo consilio
ante destinatum, tum inter armatos & obnoxios difficilis spe-
raretur concordia, millenis numerosorum Civium vocibus, ve-
lut uno ore electus es. Id quia impossibile factum erat, humani
quoque miraculi ingenium modumq; videtur excessisse. Qua-
re ut manifesto iudicio propria Fata sine modo in te favores
cumularunt, ita egregias Dominationis Artes prescripserunt:
continuam Liberalitatem, & perennem insubditos, recipro-
cam nimirum Civium amori, Benevolentiam, Magna illa pro-
fecto nec spernenda Artes, quibus solus & parantur subditi,
& in officio retinentur. Sileri prout ingens Orbis Sarmati-
ci miraculum, & sine modo in Poloniam Gentem Numinis

*favores, Tuamq̄ ante omnia Fortunam, qua grandem Electio-
nis Actum nobilitavit, ab effuso in amorem Tui subdito, non
deceit; tum non modo necessarium, sed & decorum Reipubl.
vulgare ingenue rerum Ordinem sequente calamo Electionis
Artes, sive Arcana fuerint, contra scriptores odio rerum aut
nimio favore imbutos: simulq̄ vindicare apud ambiguum Po-
steritatem, ne quid inde Electionis Libertati decedat, aut In-
nocentia Majestatis Tue, & quam innocuis artibus Caloḡ gra-
ta ac digna Modestia, ad summa proventus sis trahatur.*

Varſaviæ 26. Aprilis Anno Domini 1670.

Sereniff. Majest. Vestræ.

Inſimus & amantissimus ſubditus.

Casimirus Zawádzki Cap. Puc.

ACTA

ACTA DIURNA ELECTORALIS CAMPI.

Lectio DEO Auspice

præscriptum Confæderationis generalis secuta Anno Domini 1669. secunda Mensis Maji inchoata est ab Ordinibus Regni. Marschalcus Equestris Ordinis magno negotio vix tertio Idus Maji electus est, acerrimè disidentibus inter se Lithvanis & pluralitatem eligendi Directoris turbantibus aut remorantibus. Causa inter eos disidii animorum, Carpudactoralis Clava à Joanne Casimiro Rege Michaeli Radziwillio collata Procancellario M. Ducatus Lithvanix contra conatus & vota Paceanæ Domus. Hinc impellentibus Partium Divicibus continua in Equestri Rota partizantium certamina, & nocentiora quam ut regi possent odia; hinc æmulante invidiam fastu, superbi antecambulones, principales aulae apparatus, numerosa satellitia, florem robusti dixisses exercitus. Lubomirscio Varsaviam venienti obvix Senatorum & equitum turmæ, quæque Palatino Cracoviensi pompam adstruebant, judicio Sobiescii supremi Ducis Reipublicæ exercituum 12 millium probè armatorum numerum excedebant, parem infesto cui vis prælio manum. Adeo ea tempestate ambitus & in summâ Reipubl. paupertate privatorum Civium inopia in pudendum luxum exarserat. Vincentibus nihilominus suffragiis, seu ita ordinantibus fatis Felix Potocius Subdapifer Regni in Marschalcum electus est. Integra posthac septimana inter concertationes de Juramento à cæteris equitibus præstando elapsa est, tandemq; tertio calendas Maji, quæ in diem Saturni inciderat, post redditam Senatoribus, seu ut vulgò appellant, senioribus fratribus ab Equestri ordine ore

Directoris sui salutationem, reliqui Senatores & equites qui in Convocatione Regni Juramentum non fecerant præstiterunt eoram Deputatis ad id tam ex Senatorio ordine à Reverendissimo Archiepiscopo Gneznensi quam & ex Equestri ordine à Mareschalco assignatis.

Quarto Calendas imago Augustissimæ Virginis, quæ ante portam Cathedralis templi Varfaviensis affixa erat flevissè perhibetur, sunt multi qui viderant.

Quinto calendas Equestris Ordo ivit cum Mareschalco, ut patrio ritu vocant Poloni, in Szopam, ad excipienda ab Illustris: Senatoribus Senatus consulta, in quorum redditione nihil singulare fuerat, præter literas, quæ à Magno Turcarum, Moscorum Cæsaribus, à Magno Tartarorum Chan, quatuor fere horarum spatium eorumq; Ministris legebantur. In ædificatione pro Senatu subitantiæ structuræ, ad arcenda cali incommoda jam dictæ vulgari cognomine Szopæ ab urbe aut vicinis Varfaviæ ædibus quadrante ferè milliari remotis, volitassè continuo per duas septimanas nivea Columba perhibetur, multorum qui aspe xerant testimoniis, & dictæ structuræ mane & vesperi infedisse, nulloq; operariorum strepitu, clamore hominum, bombardarum sine noxa explosione à loco deterreri potuisse, donec opus perficeretur, abhinc amplius non comparuisse. Nec vana ea species placidæ alitis fuit, auspiciatum augurium subsequuta felix Electio, mitem magis invenit Dominum, quam severum; nimirum Spiritus Sancti electio, per Amoris Suffragium & Clementiæ agitur.

Sexto calendas floridi Mensis Deputati magno motu ad generalia Regni judicia Capturalia, impredientibus ac miscentibus sese mutuò Lithvanis, ab Equestri Ordine quatuor ex singulis gentibus, nimirum Magna Minoriq; Polonia & M Ducatu Lithvaniæ electi sunt. Deputati ad eadem judicia à Reverendissimo Archiepiscopo tres Senatores Castellani. Eadem die supremus Senator Castellanus Cracoviensis Varfzicius, cum Castellano Varfaviensi in Szopo eoram Archiepiscopo cæterisq; Senatoribus infestis

his sese utrinq; verbis impetierunt, nec ferente Varzicio Iram, se-
pione quem dextera tenebat Oborscio plagas intentasse, illum ad
capulum frameæ manum retulisse, ac vix à Senatoribus cohibi-
tos esse, quin in certamen erumperent. Intentatâ utrinq; adione
in Generalibus Regni Iudiciis Capturalibus iudicati sunt, finitaq;
lis inter ipsos adverso Castellano Varfaviensi Decreto Magnâ
controversiâ magnoq; animorum motu hæc Deputatio steterat,
impedientibus plurimis, insistendo novissima Legi, Electio-
nem Deputatorum per Palatinatus, ceteri, idq; plures, veteribus
institutis standum, atq; ne autoritas Marschalci violaretur cen-
sebant, miroq; conatu perfecere. Quatuor de inde dies absump-
ti sunt otio aut nullo negotio: Consentibus aliis concedendam
esse audientiam Oratoribus externorum Principum; aliis cum id
ex præfenti Reipubl. usu & commoditate minimè videretur, cum
hac ratione tractandarum exorbitantiarum tempus extrahi posset
& earum medela in irritum revolvi: Aliis prolixè nitentibus, ut
exorbitantiæ non per Deputatos sed in medio Equestris Rotæ
tractarentur: utrumq; usu sterile fuit. Egregiâ voce in publicum,
idem expressit Zarembo Judex Sendomiriensis, Electionem Prin-
cipis non sublatis Exorbitantiis, auctoramentum servitutis ap-
pellans. Tum de Cassatione Casimiriani in Lubomirscium Decreti,
de abusu Juris Majestatis à Sigismundo I. Stephano Bathoreo,
Casimiro Abdicante, ac restrictione ejus prolixè disseruit, valuitq;
vox ad consensum publicum, deputatiq; sunt undecimo calendas
à Marschalco Equestri bini ex Palatinatibus, singuli ex singulis
districibus, vulgò Terris nominatis.

Vigesima Octava Maji missus Equestris Ordo Senatui, le-
ctus à Marschalco Conceptus Cassationis in Lubomirscium lati
Decreti, requisitus Reverendissimus Archiepiscopus, ut ex Senatu
quoq; deputaret. Conquestus injuriam suam Zamoiski & reje-
ctus. Mox Vexillifer Sendomir: Vir alioquin egregius & ipsa
canitie conspicuus; sed nimio rerum Studio, Libertati non pro-
futuro, Reipubl. noxio, subitos motus & turbas excitans; (qui-
bus rumoribus, quomodo fatum suum, nec sine dedecore provo-
caverit.

eaverit, in tempore memorabo) impetrata voce Condænanarum Partium studia reviviscere dixit, factionem maturefcere asseruit, cum tamen legibus Confæderationis ejus incapacitas ad Coronam & inhabilitas ad Electionem declarata fit. Tum Oborscius Castellanus Varfaviensis in contrarium nitens; Libertatem sibi nullâ lege ademptam esse dixit, nominandi quem voluerit ex Candidatis, ingenti animorum concitationi materiam subministravit. Subitoq; velut contagione universi correpti, furere, alii minari, multi ad capulum referre manum, omnes infestis clamoribus discessum Marefchalci urgebant, atq; ad consuetum suis consultationibus locum evocarunt. Tum acriter de executione in Oborscium extendenda detonarunt, alii censebant judicium in eum instituendum esse. Interim Vexillifer Sandomir: arreptâ voce disseruit: non jam rumores de Condænanis partibus valescere, sed ipsos Senatores palam & impudenter agnoscere & fateri Partium studium. Tum Nicolaus Penkollavius produxit literas anonimas, sibi ministerio famuli sui amici titulo redditas. Studione boni publici ea epistola composita, an odio partium ad invidiam apud populum conciliandam conficta fuerit; in incerto est, quâ monebatur 25. Maji secreti Consilii apud Primatem Regni cum 12. Senatoribus habiti, eadem conciliabula apud supremum Regni Thesaurarium institui, hisq; fomentis Galliæ ambitionem ali, factionem valescere. Cosacorum Tartarorumq; Phalanges à Neoburgo Principe conductas, ad expedienda vota armari: Regem Sveciæ & Vasallum Reipubl. Ducem Prusiæ Regem elegisse; à Principibus ac plurimis Senatoribus Poloniæ Principem in recessu conclavium secretò, insciâ nobilitate creatum esse. Deliberatum super ea re ab Equestri Ordine, missiq; Oratores, Nicolaus Penkollavius, Alexander Krzycki Succamerarius Calisiensis, Joannes Pieniazek Capit: Osuiecimensis qui ex postulant ab Illustrissimis Senatoribus, verane essent quæ constanti fama vulgarentur? simulq; Oborscio pænam legibus Confæderationis descriptam denunciarent. Responsum à Reverendissimo Primate, vana esse quæ jactarentur, sibi conscientiam

Deumq;

Deumq; pro tuenda innocentia sufficere : Episcopus Cracoviensis, quantum ad anonimum scriptum, quod ad Pekostavium communicatione Castellani Leopoliensis pervenerat reddita sibi duo exemplaria respondit : unum à Castellano Leopoliensi Maximiliano Fredrone, in quo Electionem Piaſti rationibus tuebatur, alterum memoria se non tenere à quo in manus suas irrepſisset; cumq; Castellanus Leopoliensis restitutionem conceptus sui per famulum requisivisset, casu ambo exemplaria reddidisse. Verum id an falsum occultante ac præumbrante Episcopo pessimi facinoris Ministros, ex qualitate cujusq; ingenii & affectus integrum deliberationi relinquo. Huc tamen magis inclinatur iudicium, in excusationem facinoris, lubrici defectus excogitatum esse hocce commentum, cum incredibile sit, rem tam magni momenti levi aut ignoto ei auctore proditam, penitus memoriam effugisse. Verius crediderim id miraculose summâ divinæ Majestatis gratia in publicum vulgatum esse, ulciscente supremo Vindice nefarium perjuri scelus; Castellanus Varsaviensis infelicitati suæ tribuendum esse, constanter asseruit, quod obrutus clamore, efferre quæ sentiret, non potuisset, se Condaum & Neoburgum in eadem classe incapacitatis ad Coronam Regni Poloniæ demonstrare voluisse, & nunc se ingenuè Condao hostem profiteri, & si quid deliquisset in Rempubl. deprecari. Hac declaratione accepta reverſi ad Rotam Oratores, visi sunt lenivisse publicum odium & quies animorum tantisper reddita est.

Sequenti die ad instantiam Deputatorum ex Equeſtri rota ad Senatum assignati sunt à Reverendissimo Archiepiscopo 12. Senatores quaterni ex singulis gentibus, additis Regni Officialibus & sigilli Custodibus, spernente Equeſtri ordine priorem Deputationem, utpote antiquis institutis contrariam, quod omnes Palatini ad conciliandas Exorbitantias deputati fuissent. Solutaq; sessio ejus diei à Mareſchalco, præfixo tempore tractandarum Exorbitantiarum in Arce Varsaviensi hora septima post Ortum Solis Conventionis vero ad Rotæ consilium hora secunda postmeridiana assignata est.

Pridie Calendas Julii Deputati ad exorbitantias in Senatorio conclavi sessionem suam inchoarunt, negligente officium suum Regni Mareschalco. Deputati ob defectum Scipionis vocum Dispensatoris, inter expectationem consumpto tempore nulloq; concluso negotio dilapsi sunt. Melior fortuna quamvis inter dissonas sententias equestri Rotæ affuisse visa est. Conclusum enim est, ut Cameneii Podoliz, Brestensis fortalitiij tum & Arcis Cracoviensis fortificationi & justo alendo præsidio sumptibus publicis prospiceretur.

Secundo nonas Junii tractatum in Arce à Deputatis ad Exorbitantias qua ratione in tanta temporis angustia compendiose expediri possent. Supeditatus modus ab Illustrissimo Procancelario, ut ab earum medela & tractatione inciperetur salubre totius Reipubl. negotium, quæ ad juramentum Principis eligendi directe pertinerent. Eadem die Consilium Prutenicum, juxta veteres Provinciæ mores Reverendissimo Episcopo Varmienti Præsidente perpetuo Terrarum Prussiæ coactum est, definitumq; inter nos ut ex instructione ea tantum puncta in Catalogum transferrentur maximaq; exorbitantiarum inconvenientia essent, quæ maxime statum Reipubl. & Provinciæ afficerent. Deputati ad hoc negotium expediendum Palatinus Pomeraniæ, novem ex Equestri Ordine, inter quos me quoq; fors, huic operi interesse voluit. Sero post meridiem confluentibus ad Rotam equitibus, Mareschalcus absentiam suam, causata adversa valetudine, per clientem excusavit, paucisq; verbis dixit fore & id gratum acceptumque, quod Scipionem in signe Directoris, tantisper Capitaneo Spisienti committeret, qui consulto prius Equestri Ordine ad suscipere deberet, postquam universorum voces accepisset, se libenter consentire in eum, recepto in manus Scipione ad sedem Mareschalci perrexit, statimq; petiit ab Equestri ordine, ut Nuntio summi Pontificis audientia preberi posset. Consultatum super ea re, & assensum, dandam esse audientiam Legato summi Pontificis ad Rempubl. à sede Apostolica destinato. Dilatumq; tempus in horam secundam postmeridianam sequentis diei. Nil ea die actum dictumq;

dictumq; in Rota, præter interpellationem Marschalci, ut ad invitandos Illustrissimos Senatores in medium sui, more antiquo mitteret; Deputati interim sex Internuntii, qui ad excipiendum irent Nuntium Apostolicum, tum Archiepiscopus Gnesnensis cum universo Senatu Rotam ingressus, confedereq; Senatores, quisq; in loco Palatinatus sui; sex Palatini, duo Episcopi ire in occursum jussi Legato Apostolico, armata satellitia Dominorum utrinq; stetero pro vallo, expansis vexillis, concinentibus tubis sonantibusq; tympanis speciem magni exercitus representabant; cum à Szopa ad Pomeria usq; urbis armati starent, 58. vexilla erant quæ duodecem millia armatorum superasse traduntur. Centum viginti Rhedæ anteibant, Equitum nobilium, seu ut vulgo vocant Cavalcata currum Legati ante equitantium ingens numerus, regalis magnificentia pompam adstruebant.

Rotam ingresso universa Respubl. debitam exhibuit reverentiam, Archiepiscopus Gnesnensis à suo Curuli emensis duobus passibus amice salutatam inter se & Episcopum Cracoviensem loco cohonestavit, tum lecta à summo Pontifice per Referendarium Regni spiritualement ad Senatum litera, reddita & Marschalco Equestri scripta ad Equestrem ordinem Epistola, quam Marschalcus sedens intecto capite ob reverentiam sedis Apostolicae legit: contenta harum literarum nihil amplius in se habuerant, quam vota unionis animorum, ut Principem eligerent concordibus suffragiis orthodoxæ Religionis verum hæredem, quod ut feliciter cedat orbi Christiano, Apostolicam se liberaliter conferre benedictionem. Expeditis literis orationem habuit ad Remp. responsum ab Illustrissimo Serenissima Reipubl. Primate, tandem & à Marschalco Latino idiomate breviter & succinctè. Finitis orationibus Legatus eadem via armatis undiq; septa in urbem hora ferme nona sole sub Horizontem properante reversus est.

Ipsis Nonis Junii agrè Ordo & methodus tractandarum Exorbitantiarum inter Deputatos stetit: Ut in primis de illis tractaretur, quæ generalium status Reipubl. exorbitantiarum naturam & nomen haberent, quæq; potissimum ad formandum Principem

cupem conducereat. Tum demum succederent exorbitantiæ per Ordinem cujusque Palatinatus. Lectusq; conceptus à Succernario Posnaniensi, quo præcavebatur in posterum Abdicationi Regum Poloniæ, utq; id singulariter Juramento Principum infereretur. Hac occasione invitati Pruteni, postulabant ut punctum de Indigenatus Juribus servandis etiam juramento Regio infereretur; grandem in se Reipubl. commotionem concitarunt, subministrante materiam indignationi Regnicolarum & contentionibus Rota Juramenti, quæ præscripta est præsidii Provinciæ Laudo publico, omisso & neglecto Reipubl. titulo (quod an servato in usum futuri consilio, arte magis & ingenio, quam debito more & innoxia simplicitate actum sit? in ambiguo erudita in felicitatem Reipubl. fata reliquere) solis Statibus Terrarum Prussiæ ad obligandum alligatis. Infestis ea tempestate magnæ notæ Civibus non exæquo usui Indigenatus, cujus assequendi per gratiam fraternam modus, quibus naturæ beneficio non contigisset, in unius tum favore rerum Pruthenarum Potentis, constitutus esse videbatur.

Secundo Idus Junii Director Rotæ Equestris, cum nonnullis punctis in quæ consenserat Ordo Equestris Senatum ingressus est, paucis præfatis verbis, petiit, ut ea in quæ Rota Equestris consenserat, judicio Senatus firmarentur. Tum demum recensuit, omnixè petere Equestrum ordinem, Exclusionem Condæi, ne inter Candidatos censeretur, Camenecii Podoliæ, Luboviæ, Cracoviæ bellicam provisionem, Cæsaris Nuntio præbendam Audientiam cæteraq; puncta Equestri sibi præscripta consensu. Clamore interim univerforum urgeri Illustrissimus Regni Primas, ut declarationem faceret exclusionis Condæi. Magna ea die rubori & confusione prior facies Senatus fuit, insignes per honestum & amorem Patriæ aut notabili dedecore, turpiq; perjurio sententiæ fuere. Reverendissimus Archiepiscopus respondit, si postularetur, ut Senatus universi nomine sententiam proferret, præstare id se non posse asseveravit, nisi consulto prius Senatu: si ut à privato vox exigeretur, se libenter paratum esse in eum consentire,

tire, qui publica omnium concordia electus in Principem fuerit. Tum obrutus omnium vocibus quod non satisfaceret desiderio publico ejusmodi declaratione: Secuti Archiepiscopum Episcopus Varmienſis, Palatinus Kijoviz Potocius, Palatinus Culmenſis Gniniſcius, Palatinus Pomeraniæ Bskovius, Mareſchalculus Regni, Sobieſcius, qui indignationi proprior, quam æquanimitati, inter iram doloremq; medius: Se quidem, aſſueviſſe publico cedere conſenſui, ſed ſi ad cæteros excludendos Candidatos, ab Equèſtri Rota pari ferocitate urgeretur, ſe libenter à Senatu abſentaturum, & munia officii ſui malle relinquere, quam eam pati ſervitutem, ut quæ juberetur, exequi cogeretur. Cancellarius M. Ducatus Lithvaniæ Pac, proplexo ſenſu, vacillante oratione excluſionem innuit, cæteros imitatus, qui nec Reipubl. ſatiſfecerunt, nec ſuam conſcientiam ſatis tutati ſunt. At optimi Senatorum, inter quos Princeps Czartoriensis Episcopus Cujaviensis, inſignis voce & amore Patriæ, divinam dixit eſſe voluntatem & ſingularem DEI vocationem: ut Princeps Condæus excluſeretur, cum hoc negotium non ſolum tanto ardore bonorum Civium, ſed etiam mira concordia urgeatur. Omnium uniformibus ſententiis incapacitatis ad Regnum Poloniæ damnatus eſt. Accidit inter Senatorum vota, ut ex impatientia ſive commiſeratione ruentis jam Condæi conſurgerent Cuſtodes ejus fortunæ, qui ad Archiepiscopum progreſſi, quærebant conſilio occaſioni locum, quomodo Senatorum ſententiæ differri in ſequentem diem aut diſturbari poſſent, ſed ingenti clamore erumpentibus inter crebras voces contumeliis, continuiſq; acclamationibus ad ſuas ſedes compulſi ſunt. Tum reddita Senatoribus dicendi quies, finitiſq; ſententiis, impetrata voce Dembicius Vexillifer Sandomiriensis, reductam in Civium pectora fraternam confidentiam congratulatus Reipubl. à Reverendiſſimo Primate petiit, ut reali declaratione Excluſionis Condæi, populorum deſideriis ſatiſficeret. Qui arrepta voce inter pudorem & indignationem anxius, plus ſe, quam peteretur dixiſſe & Reipubl. donaviſſe, quod ſe nobili cuiq; conſueto & jure debito privaret ſuffragio, dum illud ad ul-

lius ex candidatis Electionem proferre nollet, nisi in quem universa Respubl. constanti concordia consensisset. Ea quoque oratione quamvis flagrante popularitate & in speciem favorabili, non est visus Civium animis satisfecisse, rursusque à Carvicio Subjudice Novæ Civitatis exagitatus, tandem nihil ad illata respondens, à Piasieczinscio Capitaneo Braclaviensi interpellatus est: ut misereretur populorum turbæ, illius solummodo declarationem przstolantium, cum tot Episcopos dignitate & sanctitate pare dignum esset, si non præire exemplo, saltem imitari. Tum urgentibus omnium acclamationibus flexus, quasi vicissitudinem rerum humanarum irrideret, serenâ facie inter strepitus vocum clarâ voce pronuntiavit: & ego jam excludo; vitato nomine Condæi, cujus cum studium relinquere coactus fuisset, charitatem tam subito nondum deponere potuerat. Condæanarum partium & potentem & secreto firmatam consiliorum factionem, dispositione factorum & urgentibus causis secundis concidisse. An hos per superbiam in levi posuisse Equestris Ordinis curam, quorum extenuata factionibus eviluerat autoritas: unde nec in Rota Equestri impedivisse exclusionis Condæanæ consensum, nec Marechalcum sollicitasse ut hanc materiam transmitteret, difficultaret, aut saltem postremo loco inter cætera puncta locaret, quo Senatoribus honestus prætextus hujus transmittendæ, de aliis materiis dicendi facultas fieret. An falso fiducia ingenii sui eò ductos, ut quoscunq; modos & rationes contra se initos, nullo rei suæ discrimine eludere possent: an nimium propriis viribus & externæ potentiæ creduli, nunquam tam facile id eventurum crederent, quod evenit.

Actum deinde de Legaro invictissimi Christianorum Cæsaris excipiendo, commissaque Deputatio Senatorum ad excipiendum Legatum Reverendissimo Primati, qui conquestus in eum, quod jam monitus ex consilio Senatus, alias ad Rempubl. literas à Cæsare non procurasset, in quibus titulus Serenissimæ Reipubl. præscriberetur, cum tam vilibus titulis tantæ Reipubl. Majestas dehonestaretur: addiditque consilium, ut literæ ab eo à Reipubl. non accipe-

acciperentur, sed oretenus mandata ad Rempubl. Principis sui proferret, ac in posterum curaret, ut à Cæsarea Majestate, convenientes Reipubl. Polonæ tituli darentur ac literis præscriberentur, destinataq; in sequentem diem ejus exceptio.

Tertio itaq; idus Junii honorificentissimè à Rempubl. exceptus est, magni exercitus faciem representantibus Magnatum Poloniæ copiis cum fere 88. vexillis via ornata esset ad Rotam venienti. Senatores more consveto in Rota Equestri confedere, Legatus Cæsareæ Majestatis introductus, tam per Equestris quam & Senatorii Ordinis sæculares tantummodo Deputatos exhibita Reipubl. reverentia, intermedius Regni Mareschalco & Equestris Rotæ Directori confedit. Literas à Cæsarea Majestate ad Rempubl. non dedit, admonitus ab Illustrissimo Primate, non fore Reipubl. gratas, quod in literarum inscriptione, debita non cohonestata esset Respubl. honoris prærogativa; Pauca præfatus verba, instructionem legit, non denegato Serenissimæ Reipubl. Reverendissimis, Excellentissimis, Illustrissimis, Senatoribus titulo. Vota ad Rempubl. Polonam Cæsaris erant pro concordia eligendi Regis, amicitia cum Austriaca domo semper communis Regno Poloniæ Reipubl. recommendatio: Postremò instantia pro Philippo Wilhelmo Palatino Rheno Principe Neoburgico ad Rempubl. laudes ejus à constantia fidei orthodoxæ, maturitate ætatis, pari vigore corporis & mentis regimine afferebantur. Responsum à Reverendissimo Archiepiscopo: Excellentissime Domine Extraordinarie Legate à Sacra Cæsarea Majestate &c. tum & à Mareschalco Equestris Ordinis stylo Laconico: Finita Legatione, eadem via armatis strepente hora decima post occasum solis in urbem reversus est.

Quarto Idus Junii destinata dies Audientiæ Legato Regis Galliæ, ob adversam ejus valetudinem, ut Residens ejus Oborficius Capitaneus Livenfis vulgavit in Rota Equestri, seu confectus morore erat, sive ut indignationem Reipubl. ostentaret: an ut instante Pentecostis solennitate, festivo die grandiori pompa, confluentibus undiq; pro actu suffragiorum, Magnatum copiis ad Rotam

tam Equestrem velut in triumphum duceretur, irrita fuit. Totumque; fere tempus ejus diei in objectionibus loci standi mutuisque; concertationibus consumptum fuisset, nullo effectu; Nisi Zarem-
ba Judex Sendomiriensis multa egregie locutus, moderationem affectibus sinemque; consiliis attulisset. Antiquo Majorum usu & prudentia receptum dictans, ut quoties ejusmodi materiae Reipubl. considerabiliora exasperarent negotia, per Deputatos ex Rota & Mareschalcum excusso processu an observatis omnibus juris gradibus ac terminis condemnatio stetit, validitas ejus ar-
cendi a loco standi definita per Mareschalcum declararetur. Si infamia aut Banitio perpetua alicui ex Generalibus judiciis Regni Capturabilibus aut Palatinatum Particularibus obvenisset non aliter locum standi aut suffragium eligendi Regis recuperare poterat, nisi per treugas Decretum in iisdem judiciis suspensionis causae ad judicia Regni Tribunalitia procurasset. Nam sub tempore interregnorum condemnationes in contumaciam obtentas a loco standi minime arcere; si ex personali decretae fuerint, semper & ubique; valere. Postremo addidit, ut festi dies Lunae & Martis audientis Legatorum destinarentur in eamque; itum sententiam, ad vitandam Reipubl. negotiorum confusionem, ob confluentes jam undique; communis motus copias & Generalem Equestris Ordinis confluum, qui morae impatiens, ordinem tractandorum Reipubl. negotiorum turbaturus praesumeretur, ita tamen expediendas censuit Legationes, ne publicorum consiliorum tractarentur materiae quominus quidquam Christianae pietati derogaretur.

Dies quo linguis igneis in Apostolorum peccata illapsus Paracletus mortalium pietate celebratur, in Christiana transacta devotione; nox celebri urbis Varsaviae incendio clara fuit, tertia fere parte urbis incendio absumpta aut a praedonibus direpta. Nichil in eo miserabili urbis casu omissum scelerum: urbs velut belli impetu capta, furore latronum diripiebatur; tota urbe praelia & acies defendentium aut invadentium alienas fortunas; admota pluribus in locis a nefariis ardentes faces domibus, ut cuncta
prada

præda & incendio absumerentur: Spectantibus tam atrocia facinora præcipuis Magnatum, nec prohibentibus, quasi Trojæ favillas aut Romæ incendium cum impio Nerone illuderent spectarentue, donec sævitia flammæ, Platea pistorum & à Cerevisia appellata, probè muratæ & instructæ ædes variis dominorum Equitumq; splendoribus, penitus consumptæ, corruerent. Crebra ea tempestate incendia præcipuas Regni urbes afflixere. Gedani quarta Junii, quæ in diem Martis inciderat, atrox incendium, à condita urbe nunquam accidisse compertum, à Dominicanorum ædibus erumpens, per diei noctisq; spatium continuo urbem vastavit, juvante Septemtrione, versus veterem Civitatem, donec absumptis sexaginta palatiis totidemq; muratis ædibus, latæ plateæ vacuo spatio & Raduni fluvii aquis cohiberetur. Non confecto ante multis diebus tempore, Camenecii Turris Portaq; Arcis ictu fulminis disiecta est. Arserat & Cracovia, prandiumq; à Præfesto urbis Casimiro Regi Sueciæ instructum, velumq; Varavia atq; Ciborium, cæteraq; prodigia, manifesta potius ira Numinis in rem Polonam, quam amore paternæ admonitionis, post continuata scelera evenere.

Sexto Idus Junii destinatum tempus Audientiæ Legato Galliarum irritum fuit: respondente Legato, se jam amplius nullis indigere Reipubl. Polonæ favoribus: Sequenti die sperabatur Legatio Legati Suetiæ: sed cum literis ad Reverendissimum Regni Procancellarium datis scripsisset, sese nulli in Orbe Principum loco in expedienda Legatione cessurum fuisse, quod ad præsens intermitteret, nondum se omnia requisita à suo Clementissimo Rege habere causavit atq; excusavit. Datumq; spatium audientiæ Principis Brandenburgici Legato Overbecio, qui serò nimis die veniens, nec tam frequentibus satellitum turmis, nec tam copioso Senatu & Equestri ordine, pluribus jam dilapsis exceptus est. Commendato Reipubl. favoribus Duce Neoburgico Comite Palatino Rheni transacta legatione discessit.

Septimo Idus Junii, Insignis pluribus externorum Principum legationibus dies propter maturiorem ad Rotam conventum

omne tractandarum exorbitantium extraxit tempus. Quatuor enim Legati continuo perorarunt, magnificentiâ promissorum, spetioso amicitia ambitu, insigni Reipubl reverentia Majestatem augentes & decorantes. Ac imprimis Neoburgi Principis Legatus solito exceptus decore, literas per Referendarium Regni (ut moris est) ad Rempubl. dedit, convenientissimo Reipubl. præscripto titulo, tum & Reverendissimo Primati. Deinde Oratione habita Principem suum Reipubl. jam votis omnium Christianorum Principum commendatum & judicio Vladislai IV. Regis Poloniae Polonis notum & insignem, recommendavit: magnificis promissis favorem concilians, nisi fidem promissorum nimia magnitudo corrumpere. Accepto Responso à Reverendissimo Primati & Marechalco Equestris Ordinis, vacuæ Rotæ pomarium pedibus emensus, Archiepiscopum ac Illustrissimum Senatum salutavit, tum & ab Archiepiscopo vix quatuor passus à sedili progressu resalutatus, ad Rhedam reductus est in Urbem reversurus. Interim dum Lotharingia Principis Legatio expectatur: permillum Legatis Ducis Curlandia & Semigallia Legationis suæ negotium expedire. Sedes eis locusq; Legationis expediendæ assignatus non inter Marechalcos, ut aliis externorum Principum Legatis, sed in latere dextro, Palatinatum Prussia is locus erat. Qui supplicibus datis ad Rempubl. literis, Pudkamer in oratione sua nonnullas injurias conquestus est, fidemq; promissorum Principi suo exolvi à Reipubl. petiit. Responsum ab Illustrissimo Primati: Generosi Domini Legati Ducis &c. Curaturam Rempubl. expeditis negotiis magis Rempubl. afficientibus ut & justissimis desiderii Illustrissimi Ducis satisfiat. Subiit faciem Reipubl. & Legatus M. Tartarorum Chan, cui à latere dextro prostratum erat tapete in terra ut eorum est gentilis consuetudinis. Verum ille absentiam Regis causatus, sellam petiit. Datum est illi sedile tapeti contextum; tum barbarus ingressus Rotam, versato in hanc & illam partem inepto corpore, ad Marechalcum Regni facie, posteriori parte versus Senatum confedit. Donec ab interprete admonitus aliter considere jussus est. Tum per interpretem

Remp.

Rempubl. à Principe suo amicè salutavit. Paſtorum Podhaje-
 cenſium & amicitia cum Republ. perennitatem Principem ſuum
 animitus vovere illamq; à Republ. expetere. Tum Illuſtriſſimus
 Archiepiſcopus per Interpretem quæri juſſit ex eo quomodo Illu-
 ſtriſſimus Chan Soltan Galga & Nuradin Sultan valeret: respon-
 dit: Optime illos valere. Tum demum punctatim Legato Tar-
 tarorum ad reliqua per interpretem dicere præcepit. Cupere
 Rempubl. pridemq; voviſſe ſibi cum M. Tartarorum Chan & uni-
 verſa eorum gente (illi hoc vocabulo Krym vocant) amicitia pe-
 rennitatem utq; ab ipſis conſtanter ſervetur obnixè rogare & ad-
 hortari. Tum ſurgens é ſella teſto capite, velut ſtipes, ducente
 eum interprete, ad Archiepiſcopum progreſſus literas à Principe
 ſuo reddidit, rurfumq; ad Mareſchalcum Rotæ Equeſtris deductus
 redditus literis in ſella conſedit, pluraq; ſe mandata habere ad
 Rempubl. declaravit: Reſponſum eſt illi à Reverendiſſimo Ar-
 chiepiſcopo & Mareſchalco, conceſſuram illi tempus Rempubl.
 expediendæ Legationis cum voluerit, modo prius interpretis ope-
 râ commentæ literæ à Republ. legi poſſint. Jam Legati Lotha-
 ringiæ Principis ſubierant faciem Electoralis Campi, cum ne quid
 temporis inter otium abiret, invitatus eſt Referendarius Regni
 Spiritualis ad legendas literas ad Rempubl. à Magno Rege Bri-
 tanniæ ſcriptas: officioſæ erant & ad eligendum Principem Neo-
 burgum invitabant. Inter ceteros titulos ſuos Rex Angliæ in-
 ſcripſerat & illum Epistoſa; Fidei deſenſor; quaſi fides ſine ope-
 ribus; ambitio ſine vera gloria, conſtare poſſet. Vix plenè le-
 ctis literis, aderant Legati Principis Lotharingiæ: illis obviam
 egreſſi Mareſchalci humaniter ſalutatos in Rotam Equeſtrem in-
 troduxerunt mediaq; inter ſe ſubſellia conceſſerunt. Nondum
 Legationis exordium erat & jam favor Cæli aderat. Moleſtum
 imbris aut ſædum nubibus Cælum in eam ſubito ſerenitatem
 effuſit, ut non ſine omine propitii Numinis palam deprehende-
 retur. Coarctata repente Rota motis in dextro latere ſedibus
 coalituræ in unum Reipublicæ ſignum: Literæ ad Senatum per
 Referendarium Regni Spiritualem lectæ: ad Equeſtrem Ordini-

nem per Marschalcum Rotæ, plenæ humanitatis & observantiæ totius Reipul. Id tamen Archiepiscopo displicere visum est, quòd in tituli præscriptione nulla sui mentio, ut a cæteris, facta esset, ac velut per injuriam dignitas ejus imminueretur. Expeditis literis illustri facundia Demosthenem aut Tullium ore ferens insigniter pro Principe suo Abbas satagebat: Nihil omissum ab eo in ea oratione quod aut dignitati Serenissimæ Domus Principis sui non derogaret, aut inclitæ Reipul. Polonæ honori non tribueretur, aut ad plebis conciliandum favorem valeret. In promissis nihil modicum aut nimium, quod aut sperni tanquam vile donum à Reipul. posset, aut fidem fallere, ob præstandi incapacitatem. Vario motu animorum ea accepta Legatio, plusq; valuit in pectoribus Nobilitatis ad favorem una Lotharingæ Principis Oratio, quam immensa Neoburgici Principis promissa. Datum responsum à Reverendissimo Archiepiscopo Illustrissimo Legato Serenissimi Principis Lotharingæ &c. Polonos Regem electuros quem ipsis fata Cælumq; destinaverint. Expedito responso Marschalci Equestris ordinis; consurrexerunt sedibus suis Legati Lotharingæ Principis, salutatoq; comiter Primatè ac universo Senatu, multisq; Illustrium Equitum, in urbem magno applausu ac specioso antè equitantium turmarum comitatu, sequentium cohortium satellitio reverti sunt.

Decima Tertiâ Junii intermissum opus exorbitantiarum, cessatum ab omnibus consiliis cum omnia in tumultum evalescerent, terrore cuncta velut in capta ab hostibus urbe replerentur plerisq; supellectiles suas & quidquid pretiosi ad manum erat, in templa, muratas fornices, aut locorum abdita recondentibus, confluentibus undiq; copiis Equestribus expeditione bellicâ evocata Nobilitatis; in Rota non alias spectata toto tempore Comitiorum ingens multitudo: pro vallo Rotæ, Cracoviensis & Sandomiriensis Palatinatus spectata signa. In Rota dissonæ voces perorantium aut vociferantium, nullum discrimen, minæ aut seditioni proximæ voces audiebantur. Expediti nihilominus Legati à Marschalco Rotæ ad Senatum, qui invitarent Ar-

chiepi-

chiepiscopum cum Senatu, ut ad illos descendere dignarentur, eorumq; consensum super prolongatione exquirent; cum ultima dies instaret Comitiorum. Convocatis ad suam sedem Senatoribus ac dimissis, Responsum ab Illustrissimo Primate, consentire Senatui super prolongatione & se libenter iturum ad Rotam si ita cæteris Senatoribus videretur. Cum hac declaratione abiit unus Legatorum ad Rotam, cæteri manserunt in Senatu sedentes donec collega reverteretur; qui reversus, exhibita Senatui reverentia, gratissimè susceptam retulit declarationem, ab Equestri Ordine Illustrissimi Senatus; Sed cum non solum super prolongatione, verum etiam de modo ac de termino prolongationis Equestris Ordo cum Senatu inire consilium velit, obnixè eorum rogare præsentiam quorum auctoritate fulciretur. Tum subito consurrexere Senatores Rotamq; ingressi sunt. Actum de prolongatione per declarationes Palatinatum, concedentibus aliis per diem Veneris & Saturni, aliis etiam per dies Lunæ & Martis, nec ultra asseverantibus parti posse prolongationem.

Finitis declarationibus, Dapifer Regni manifestavit se non concedere, ut Exorbitantiæ per Deputatos in Arce Regali tractarentur, voluisse Fratres suos quorum nunc declarationem faceret, ut in Rota expedirentur: nec officere consensum publicum ut in Arce tractarentur, cum cessante complexione Comitiorum, & transactio jam eorum tempore; ut prolongationem pro libitu, ita media quoq; tractandorum negotiorum concedi. Tandem multorū consensui cedens id quoq; se donare publicæ concordia protulit, dum modo Magnifici Deputati eadem die, consultorum in Arce Equestri Ordini redderent rationem. Tum Illustrissimus Primas, excusata mora Legati Regis Sueciæ, ob defectum splendoris nondum sibi suppeditati à Serenissimo Rege Sueciæ, ut condignè comparere posset in facie Reip. tempus ei ad expediendam Legationem assignari petiit in diem Solis post meridiem, ac ceptoq; consensu sessionem Rotæ. Postera die tractabantur in Arce Exorbitantiæ, sed adventu Piaszczynscii; qui Deputatos ad Rotam à Marechalco invita-

bat, sic volente Equestri Ordine, soluta ex tunc à Deputatis Sessio est. In Rota objectionibus loci standi, lectione supplicum libellorum tempus extrahebatur, cum ob defectum presentiae Senatorum nihil in gravioribus negotiis concludi posset. Archiepiscopus per delegatum suum absentiam suam excusavit ob gravem sibi valetudinem. Locus interim Internuntiis Terrarum Prussiae, quem continuo à Mareschalco exigebant, inter Palatinatus Plocens. & Lanciciens. assignatus est, cum veteri sede à Sandomiriensis Nobilitatis multitudine pridie loco moti essent. Interventu Procancellarii Regni caeterorumq; Senatorum graviores quoq; materiae agitari ceperunt. Tum requisitus Succamerarius Calisiensis, ut conceptus trutinatarum Exorbitantiarum legeret, multaq; puncta assensu publico comprobata sunt; reliquorum lectio in sequentem diem destinata, sessioq; ejus diei soluta est à Mareschalco Equestri. Exorbitantiarum moderationem aliis per Deputatos permittentibus, aliis improbantibus.

Sequenti die actum in Arce de Exorbitantiis, tractatisq; nonnullis materiis & probè expensis discensum ad Rotam Equestrem, ubi in presentia Senatorum ad occasum ferè solis summo motu tractatae praesidii Kamenecensis aliarumq; arcium in confinio Reipub. existentium fortificationis earumq; securitatis rationes. Sub occasum vergente jam Sole conceptus Exorbitantiarum, requirente Senatu, lectus est à Succamerario Calisiensi, nonnullas materias approbantium aut improbantium vario sensu, finita ejus diei & soluta per Procancellarium M. D. Lith. ut moris Patrii est, Sessio; nam ubi Senatum misceri Equestri Ordini venerit, uti omne regimen ac potestas in Illustrissimum Primatem, directio vocum à Mareschalco Regni vel Sigilli custodibus utriusq; Ordinis dispensatur. Declaratio nihilominus Nobilitatis Palatinatus Cracoviensis solutionem sessionis praevenit, quâ seriò postulabant ut praemonerentur Illustrissimi Senatores à Mareschalco Regni, qui Patris familias officium in Reipub. haberet, ut omnes die Lunae praesentes interesse vellent consiliis; cum id

non

non ex dignitate Equestris sit Ordinis, quòd tam pauci Senato-
rum eorum adessent confessui cum de summis Reip. tractetur
negotiis. Die Dominico orto iam Hespero Legatus Regis Sue-
ciae aliorum more exceptus est, redditis literis commendato bre-
vi ac levi Suada Comite Palatino Rheni, acceptoq; à Reveren-
dissimo Archiepiscopo Rotæq; Mareschalco responso, in urbem
maturo jam vespere reiectus est.

Eadem nocte Reverendissimus Archiepiscopus ex residentia, Sta-
wki dicta, transfudit se cum omni supellectile in arcem. Cum
ortu solis percubuit fugæ fama, omnisq; Civitas ac populus ter-
rorem induit, armata Republ. bello quondam hostili vix usur-
pata, tum per munimenta urbis dispositæ steteret exubiæ. Con-
siliium manè in Rota inchoatum est & ob paucitatem Senatorum
ad horam secundam postmeridianam limitatum, stantibus in cir-
cuitu valli instructissimis Equitum catervis. Numerosis jam in
Rota Senatoribus ac fere universis presentibus præter Archie-
piscopum, urere nonnulli, quibus cura protrahendorum comi-
tiorum & eludendorum Equestris militiæ armorum conatus fue-
rat, ut juxta leges Confœderationis, reliquæ exorbitantiæ, quæ
ad formandum Principem pertinerent, communi consilio expe-
direntur. Ea vox spreta à populo & rejecta, asserente, vilia hæc
& minimè proficua Reipubl. esse consilia, quorum jam tempus
effugerat. Ergo versi ad rumores, quibus tum maximè publi-
ca miscebantur negotia, requisivere literas ad Procancellarium
Regni à Principe Neoburgico scriptas. E contra impatientiâ
partis aut pari arte contendentibus, vulgata fama de literis à Prin-
cipe Lotharingo ad quendam Senatorem scriptis. Deputati tres
ex Equestri Ordine ad Archiepiscopum, qui eas exposcularent
nomine Reipubl. Interim Succamerario Lanciensi ab Illustrissi-
mo Procancellario reddita Epistola Neoburgi Principis, lectaq;
ab eodem sonorâ voce; rediére & nuntii ad Archiepiscopum
missi ac Epistolam Lotharingi Principis Mareschalco Rotæ attu-
lerunt; ille, moto aliquantisper in medium Rotæ subsellio suo,
legere intendebat, cum summis acclamationibus obrutus, pro-
hibenti-

hibentibus aliis lectionem, aliis minis deterrentibus, desistere ab incepto coactus fuit. Illo grandi clamore excitæ quæ pro vallo stabant Cohortes, velut grando turbine raptus, insiluerunt vallo, signaq; propè ipsis illata munimentis: explosæ aliquot bombardæ. Impatiens talium Princeps Czartoriensis, Reverendissimus Episcopus Kujaviensis, impetrata à Marschalco Regni voce (nam ambo tum ordini libertatis vocum præsidebant) arguebat confusionem consiliorum, improbabat modum sub armis consulendi, increpabat temeritatem per exonerationes bombardarum publicam securitatem violantium, requirebat auctoritatem à Marschalco Regni, utpote patrefamilias Actuum publicorum ac totius Reip. ejusmodi confusionem coercendi. Progressus ille ad Portam Magnæ Poloniæ, admonebat adstantes cohortes modestiæ, à quibus infestis vocibus exceptus, quòdque interminas ad capulum retulisset manum, parum absuit quin sclopo peteretur; erumpentibus palam atrocibus indiciis magnæ confusionis, regressus est. Hæc & his non procul aliena loquente adhuc Episcopo; quidam è Palatinatu Raveni alta voce dicere non erubuit: in vos sacerdotes hæc arma perari & explodi. Altum hæc voce Episcopo impositum silentium; ille omnium obrutus clamoribus, aliis increpantibus nefariam vocem, requirentibus aliis personam; ut tam impio ausu violata boni Civis auctoritas Reip. judicio vindicari posset; repente vulgata fama inquiri in Civem pro libera voce. Velut de summa libertatis ageretur, accensus ira miles strictioribus vallo incubuit Ordinibus, & ut terrore quoque implet animos, exoneratis in uno puncto temporis aliquot millibus sclopetorum, ingenti fragore detonavit. Miles cohortium, paria ausus est, explosaq; in circuitum valli sclopetis, susurrantibus per Rotæ spatia stridentibusq; globis tanto fragore & terrore, ut Senatus selectusq; Eques, sedibus suis prorumperet; multi suspensis ceruicibus ad terram corpora velut coturnices reclinarent, plures metu anxii huc illuc discurrerent nonnulli gravius periculum suspicantes ac verentes, ad porta-

ruerent,

ruerent. Episcopus Plocensis, Gembiccius, Palatinus Lancien-
ensis Leszczynscius, Palatinus Inowroclaviensis Zegocius, Ca-
stellanus Pofnaniensis Grymatovius, Castellanus Brzeziniensis
Skrzynscius dum ad portas ruunt, vario dedecore & turpibus ex-
cepti contumeliis, brevioribus sclopetis in pectora eorum dire-
ctis, cum summa ignominia rejecti sunt. Bini in vallo occisi,
tertius per manum globo trajectus sine periculo vitæ. Extra mu-
nimenta idem casus temeritatis aliquot involvit homines. Me-
ritò ea tempestate obsessum dixisses Senatum, ac universam Rem-
publicam viribus suis manibusq; concidere potuisse, nisi atrox
periculum & proximum jam exitium fortuna Reipubl. à civium
cervicibus avertisset. Hortantibus Mareschalcis, multisq; sua-
dentibus civium, agrè Senatus compositus est, suisq; sedibus red-
diti universi. Mareschalco Equestris Ordinis invitante ad Ro-
tam de mane in sequentem diem, infausta sessio soluta est. Quinq;
tantum sententiæ, consumptâ notabili parte temporis, idq; inter
horribilem strepitum vix expediri potuerunt. Illuxerat dies de-
cima octava Junii cum indictum à Reverendissimo Primate con-
siliium in Arce, ad quod universus Senatus invitabatur. Propo-
situm à Reverendissimo Archiepiscopo, tristi præmissa querela
super atroci periculo Senatus, quomodo securitati publicæ pro-
videri posset, & an esset modus coercendæ nobilitatis? ut quieta
Reipub. pateretur consilia: simul retulit; suasu suo supremum
Marschalcum Regni misisse ad singulos Palatinatus Nuntios suos
cum literis super eo negotio, sed statim responsum à nonnullis
adstantium, nobilitatem accipere literas à Mareschalco Regni no-
luisse: quippe non egere alieno consilio monituve, ubi de autho-
ritate & salute Reipubl. ageretur; amplexuros se nihilominus li-
benter modum progressus Palatinatus Sandomiriensis, ut Reip.
consiliis, quò quietius expediri possent, per Deputatos solum è
medio sui interessent. Postremò è re id Reipubl. esse jure juran-
do asseruit, ut modus aliquis aut ordo eligendorum Principum
in futurum posteritati præferberetur: fuisse jam olim dictitans
id consilium in majorum nostrorum pectoribus. Plures eam
vocem secutæ sententiæ, seditioni quam consilio propiores. Pu-
tabant

Putabant ea tempestate secretioris sapientia viri deesse consilium
Senatui, nisi egregia Castellani Leopoliensis & Illustri. Epi-
scopi Cujaviensis voce restaurata opinio, consultum publicæ fa-
mæ fuisset. Præmissis enim dolore præsentium, non in difficili
positam esse rationem sedandi motus, & fortiter se præsumere
acturos pœnitentiam Fratres ubi adverterint, quantum inconsul-
tâ temeritate in se ipsos injuriâ, Rempublicam offendissent. At
eligendi Regis negotium supremam Reipublicæ difficultatem,
hic saltum, hic nodum Gordium esse, utinam maturo consilio,
non gladio rescindendum. Porro in tanta animorum diffiden-
tia & accensis nimio studio partibus, desperare se prorsus de
prospero Electionis fine: nisi extraordinario modo eligendi Prin-
cipem Reipublicæ integritati consulatur. Præmissis scilicet je-
junio & celebri cultu Divinæ Majestatis per omnes aras Tem-
plaq; ut numen cæleste supplicibus deprecationibus tandem
Patriæ nostræ placaretur. Posterea die scriberentur nomina du-
orum Candidatorum per duas schedulas, eaq; sacro calici inser-
tæ, quarum alterutra à Triennali puero eximeretur; prolata cu-
jus nomen præferet ille Electore Deo, Iudice Fato Rex Poloniæ
regnaret. Hac ratione omnes factiones, ambitus, fraudulen-
tas inter se concertationes, odia demum & invidiam vitari ex-
ternorum Principum. Huic consilio qui contradiceret, hunc
impietatem deserere nolle, factiosum & jam hostem Reipub. esse,
perduellionem palam & manifestè præferi. Idem se sentire Re-
verendissimus Episcopus declaravit egregia moderatione deco-
rem afferens suæ sententiæ, consilio publico utilitatem; Imme-
rito Polonos immori Candidatorum suorum amori, & illorum
causâ civilia ad diffidia, enses, sanguinem necq; ruere, cum
necdum electi nobis Protectionem, neq; nos illis ut jam nostris
Dominis obedientiam præstare teneamur. Se illi iudicio inte-
græ mentis potius insistere, nec quidquam in proferendo eru-
bescere, indignum esse proprio Polonos sanguine externæ poten-
tiæ parentare, satius esse amborum Candidatorum spectare fu-
nera & extingui cum corporibus ambitum, quam unius civi-
um: videre mortem & sanguinem. Rursum illacrimante de-
despectui

despectui suo Palatino Lanciciensi Leszczynio ad querelas & dolorem Senatores revoluebantur, cum oportuna declaratione Vexilliferi Sendomiriensis, eorum mœrori succursum est: Poenitere jam facti fratres & ut poenitentiam testificarentur, usuros modestia esse, neq; interfuturos Reipub. consilii uniuersos, nisi per Deputatos. Tum Illustrissimus Primas obnixè rogabat Senatores ut eorum quisq; suis fratribus persuaderet ne armati venientes ad Rotam, reliquum tempus consulendi de bono publico, omnemq; Reipub. eriperent securitatem. Isq; finis tam operosi consilii fuit. Interjecto modico tempore, Marechalco Equestri præunte exemplo, pauci numero, nam vix trecenti, confluerant ad Rotam Equites, nondum recollectis ex hesterno terrore animis, continuante velut cœlo, ingenti turbine ac procellis, confusionem, manifestam detegente iram in cives, solo Polono sibiq; graves, ob dilatam à Deo destinati, à gratis Horoscopi favoribusq; Planetarum jam Electi Regis Electionem. Ibi Marechalculus pauca præfatus, de insolentia Nobilitatis conquestus est. Sibi enim imputari quod aliorum temeritas deliquisset, nisi ad præfens securitati Reipubl. consulere, se officium suum ac insigne authoritatis scipionem, quem dextra gestaret, deponere, & in manus Reipubl. fratrumq; à quibus accepisset resignare: à Vexillifero Sendomiriensi cohibitus est. Inventumq; medium, ut nobilitas armata iusto spatio à Rota consisteret.

Firmatum id quoq; communi concordia ut, postera die in Rotâ nullarum materiarum tractatus permitteretur, præter formationem Pactorum Conventorum & condescensionem ad suffragia eligendi Principis.

Aderat dies Mercurii, Sydere illustris honorum Principis, cepitq; Respublica felici illo temporis puncto fati sui nescia honorata jam agere. Nam electo ea die Principe, quæ major contingere Reipub. fortuna potuit quam ejus perfectio? cælum serenum erat & amœna temperie, nec æstu nec vento nimium, præfagium futuræ animorum concordie fuit. Decima fere hora diei imminebat: cum Marechalculus Equestris Ordinis persuasus

in signi Nobilitatis frequentia, infrequenti quamvis Senatu sessionem inchoavit. Facta Propositione de non admittendis aliis materiis præter solam nominationem Principis; asserens id hæsterno consensu firmatum immutari non posse: properabatq; ad lectionem Pactorum Conventorum. At quibus callidè scelestum inerat remorandi aut frustrandi salubria Reipub. consilia studium, cum nondum apud eorum Principales super eligendo Principe alienâ à fatiis & Reipub. salute vota essent expedita, amorem boni publici, leges nimirum Confæderationis de non admittendo electionis actu, nisi priùs exorbitantiæ expedirentur, obtendebant. Palatinatus Podoliæ Nobilitas, firmando fortalitio Camenecensi insistebat. Multi asserabant: non decere ad solennitatem nominationis condescendere, spectata notabili Senatus infrequentia. Igitur nomine publico Director Equestris Ordinis assignavit Deputatum, qui Reverendissimum Archiepiscopum Nomine Reip. ad Rotam invitaret. Sed pluribus disidentibus irrita ea legatio fuit. Nonnullis postulantibus, quibus grata & rata in Arce consilia? quæ quidam Nobilis arguendo, Capitaneo Varsaviensi quòd sub noctem Gallos vagari per Arcem sineret obiecerat; Catilinaria foveri in sede Regali consilia: utq; privatos fatiùs ad Archiepiscopum nomine suo Marschalcus subdelegatos mitteret postulavit. Illi iussu Mareschalci sequendo properavere in Arcem. His & similibus concertationibus generosi pectoris magna voce ab Illustrissimo Procancellario Regni obviam itum: qui efficaci Suada persuasit omnibus: ut his materiis duarum horarum inducias concederent, acto vero præscripto tempore statim ad Suffragia & Nominationem Principis accederent. Iam illa fortunata temporis Eligendi Regis imminebat periodus, cum Director Equestris Ordinis suscepta voce, missos à se ad Archiepiscopum nuntios retulit rediisse, simulq; ob adversa valetudinis Reverendissimum Primatem non posse eorum adesse consilio. Modico interjecto tempore Reverendissimus Episcopus Posnaniensis pauca præfatus, quod sibi in absentia Episcopi Cujaviensis, tum & Cracoviensis quamvis non se nescium esse fateretur, ejus Officii dignitatem Majoris Poloniæ Infulatis deberi Senatoribus

ibus, id muneris obtigisset, libenter tamen se obire. Flexisq;
genibus & cæteris ad eandem reverentiam divini cultus invitatis
devoto pectore, madente lachrymis facie; VENI CREATOR SPIRI-
TUS, alta voce oravit: deinde Cruce signatos universos cum Di-
vina benedictione ad suos dimisit Palatinatus. Itaq; Senatores
ac Nuntii, quorum Fratres lege communis motus evocati, in ar-
mis stabant, ad eos discesserunt. At qui Districtus aut Terræ
per Nuntios tantum ad Actum Electionis comparuerant ut M.
Ducatus Lithaniæ, Palatinatus Belzensis, Voliniæ, Rusiæ, Prus-
siæ, cæteri; præscriptum Constitutionis sequendo, intra valli po-
mærii aut vacuum Szopæ spatium factis circulis cum suis Se-
natoribus ac Episcopis de eligendo Rege deliberarunt. Palati-
natus Mariæburgensis, cujus tantum Senatores & Nuntii soli
huic rerum transactioni intererant, in Szopam fecessit cum Illu-
strissimo Episcopo Culmensi Regni Procancellario. In unum
Terris Prusiæ consulere usitatum; proinde expeditus est Nun-
tius à Reverendissimo Procancellario tam ad Reverendissimum
Episcopum Varmiensem, quàm Palatinos Culmensis & Pome-
raniæ, ut adesse in commune nostræ dignarentur deliberationi.
Iam sol medium post meridiem cursum tenebat, cum primum
numerose collectæ advenerant Palatinorum auctoritates, com-
placentesq; sibi in loco fixerunt stationem, ante pontem versus
munimenta Rotæ, progrediq; amplius noluerunt; sed missis ad
Palatinatum Mariæburgensem nuntiis ejus præsentiam require-
bant. Reverendissimus Episcopus Culmensis nihil volens de me-
rita detrahere dignitate tam propria quàm Palatinatus, rursus
ad eos expedit nuntios, his exercitus ambitus velitationibus,
cum illa pars, etiamsi contra legem usitatumq; morem faceret,
de arrogantia tamen nihil remitteret; omne tempus deliberatio-
nis nobis suspecta licitatione consumpsisse videbantur. Advo-
lantibus undiq; nuntiis, unum & viginti Palatinatus in Electio-
nem Piasii consensisse, nec jam dissimulari Principem Michae-
lem Koributum Visniewicium concordibus vocibus acclamasse,
ductu Illustrissimi Procancellarii convenimus in unum, concor-
dibus animis Suffragia nostra in Michaelem conferentes, exclu-

so Principe Neoburgo, atq; cum hac declaratione, à nobis Ele-
cti Regis, consentiente in eum tota Repub. ad Concives nostros
Terrarum Prusiae nuntios expeditimus, qui eos recollektoris
admonerent animi, suaderentq; ut positis factionibus irent quo
fata ducerent & praesentia sequerentur, statimq; ad Rotam cum
Illustrissimo Praecancellario progressi sumus. Uniformem Re-
ipub. sensum morabatur cunctatio Nuntiorum M. D. Lithuaniae,
qui aemulatione magnarum Domuum in discordiam praecipites,
factionibus, praeter proprium gentis suae ingenium, nimiam Ma-
gnatum potentiam obnoxii, diversis studiis distrahebantur, niten-
tibus flagrantissimo ambitu, usq; ad perniciem Reipub., praeci-
pui familiarum sui juris principem facere: quodsi uniformi co-
nato & paribus votis universi eligerent, nulla ex eo gratia parti-
bus sperabatur, cum aequalis omnium affectus reus Princeps, nec
cujusquam gratiae obnoxius, aequanimem erga omnes gesturus
animum sperabatur, quem aequali quoq; in Cives benevolentiam
testificaretur. Iam parare Principem & sibi suisq; firmare re-
bus, quem non ante praecipere, dum liber à negotiis, non
obnoxius arrogantiae, & in mediocri fortuna tutior amicitia,
facilius gratia paratur, difficile admodum, & saepe privatis eam
felicitatem constituisse periculo. Adhaec non modo in annexis
Provinciis & Ducatibus, sed in universo Regno, summos Pro-
ceres, Illustriores Equites & Duces ipsos magna ex parte luxus,
egestatis, facinorum sibi conscios, dum animo Principis & li-
beralitate ex nimia facilitate abutuntur, summarum expecta-
tionum ex licentia per rerum novarum cupidinem avidi,
Principis ipsius fasces folio evulso, non alium, quis dubitet?
nisi pollutum obstrictumq; meritis suis Principem, fuisse passuros.
Inter ambitum adhuc & turbidas quisq; spes versabatur cum con-
tinua fama & crebri nuncii eos exterrere, electum jam esse Prin-
cipem à Nobilitate Regni, nec dubitari quis esset? MICHAEL
CORIBUTUM nominari. Quod primo magnorum ia-
ter eos certaminum materies: dein ad magis praecipitia conver-
si, distrahere sessionem & in sequentem diem seponere matura-
bant, Deliberationi tempus praetexebatur: sed maligna cura sub-

erat distrahenda Electionis, quam uti nimio fervore & acri impetu Populi coaluisse certum habetur, ita nonnisi mora & interjecto tempore resolvi potuisse: nisi Illustrissimus Regni Procancellarius inter ambigua & præcipitia, arrepto, ut magni Heroes solent, in arena consilio, insigni in Principem merito & industria, obvium sibi Reverendissimum Episcopum Cujaviensem nonnullosq; manu arreptos secum ad Rotam Nobilitatis Magni Ducatus Lithuaniae duxisset: præmissò nuntio qui significaret, venire ad eos Ordinum Regni nomine Legatos: statimq; ingressi ac debita veneratione excepti preces miscuere: ut dissentire liberè Electo ab Ordinibus Regni Principi nolleat, venireq; in Rotam dignarentur, si quid adhuc in tanto motu animorum displicere eis videretur, posse id per declarationes Palatinatum componi, satis interim temporis futurum cuiq; ad deliberationem, quid de Electo Principe aut bono Reipubl. statuere vellet. Nec diutius deliberatum, omnes sedibus suis proruperunt, Rotamq; ingressi sunt, & cum potissimum deliberatione egerent, festinatione peccabant, quo tum vitio omnia consilia præcipitabantur.

Illustrissimus Regni Procancellarius non servati civis, quamvis universos servaverat, sed facti Principis Coronam ex asse meruisse videtur; nam si illa die proxima nox deliberationi adjecta fuisset, gloriosum illud procul dubio opus liberæ Electionis concidisset: sequens enim dies factionibus & conspirationibus iniquis contradictiones attulisset, si non propalam in Rotâ, ob armorum metum & minores Procerum armati populi potentiâ vires: at certe non libera, non secunda Principi contigisset electio, & eligi quoq; infame ac periculosum; dum trahitur suis fati, occasio armorum civilium, & Reipubl. per internecina bella pernicies. Olzovius festinando Polonis restituit Rem, quando unius prudentiâ stetit, ut Princeps secure sedem in Solio figeret, Respubl. sua fata prosperis transigeret Principis auspiciis, demum quòd sine sanguine & cladibus de fortuna Imperii transactum est. Olzovio Patria, Respublica, & utrisq; communicata Majestas æternam memoriam pro industriâ pietate debent. At in Rota Illustriores Equites Palatinatus Sandomiriensis à Fratibus reversi
cum.

eum suo Candidato constiterant, cum quo jam universi Cives, ve-
lut cum facto Principe loquebantur; ipse compositus in modesti-
am, illachrymavit suæ fortunæ, continuò versus ad venerationem
salutantium. Populus moræ impatiens & novi Principatus su-
pra modum avidus, infinitis clamoribus nominationem ejus ur-
gebat, cunctantes ferro se adacturum promittens, & jam minari
assueverat. Reverendissimus Episcopus Cujaviensis accommoda-
tâ voce præsentis temporis differuit: nolle se quicquam in præjudi-
cium Reverendissimi Primatis usurpare authoritatis, cæterum in
absentiâ ejus pariturum Reip. desiderio: ac inprimis gratulari Pa-
triæ quòd Polonis regnaturus sit Rex Polonus. Directoris pro tunc
absentis Gener ipsius, Capitaneus Spisensis vices supplevit, qui ar-
repto Scipione non dissimilia à sermone Episcopi locutus, tandem
ad proferendas Palatinatus invitavit declarationes, copiam decla-
randi inprimis ex Catalogo faciens Palatinatui Posnaniensi, tum
demum cæteris juxta Ordinem legibus præscriptum. Jam extre-
mæ declarationes peragebantur, cum Illustrissimus Primas adve-
nit. Expeditis uniformiter omnibus pro more, ter interrogavit:
an consensus omnium esset? tandem cum summa congratulatio-
ne nominavit Principem Electum; jussitq; ad tres Portas valli
(totidem enim erant) proclamare. Io Triumphe, vivat Rex, con-
tinuò clamatum ab omnibus, tum ingenua procumbens: **TE DE-
UM LAUDAMUS** concinuit omnis populus; explosa egregiè
circa circum valli per integram fere horam indefinenter sclopetâ,
donec aer obductis fumo, & excussò ab unguâ pulvere nubibus
ater, omne serenum oculis eriperet.

Invitatus post hæc ab Illustrissimo Archiepiscopo Princeps ad
Rhedam, obviis circa templum in arena Minorum Fratrum de
Observantia lucernis exceptus est, atq; in Arcem deductus, mul-
tis Senatorum eum in Arce præstolantibus. Tormenta per to-
tam noctem ad horam ferè sextam post ortum solis pro suo Prin-
cipe toto ore loquebantur. Electionem hanc Poloni Regis non
sine Numinis cura ac manifesto cali favore evenisse ii arbitraban-
tur, qui fortuitos quosq; eventus non incertis causis sed fatiis,
sed Divinæ attribuunt Providentiæ. Nominatio Piasii inprimis
in

in Palatinatu Calliffienfi divulgata eſt, non attento Imperii arcano, poſſe domi quam alibi Principem Polonos quærere & habere: juvit id conſilium diſſonantia inter Palatinatus Electorales, notorium futuræ ſciſſionis indicium, plurimis pro Lotharingo, multis ſed perſevaciter pro Neoburgo nitentibus: Audita voce Piaſti, univerſi in amorem, felici Protopiaſti auſpicio, ignoti quamvis boni, ruere; acclamationibus cælum implere: è vicino ſtantes auditis his vocibus idem ſentire, ac omnes velut uno ſpiritu afflati nihil præter Piaſtum deſiderare. Nondum manifeſta inter Nobiles concordia, & iam proſpera prodigia erant futuræ felicitatis nuncia: examen apud Palatinatus Lancienſis armatam Nobilitatem placidè prætervolans in terra ante ſigna conſedit; quod juffu Præfeſtorum in unum collectum Sacerdoti tunc præſenti redditum eſt. Sub tempus declarationum in Rota Palatinatum, marina hirundo nivei coloris per medium Rotæ in aere fluctuans à multis viſa eſt. Innocenter albus color regnaturum Polonis Principem deſignarit? an vicinis mari ac Borifftheni gentibus malatiam pacis portendi voluerit? utrumq; credere conſentaneum eſt. Illud vero potiffimum admirationem humanam ſuperare videtur, cum ſit ſupra humani ingenii capacitatem, quomodo in tanta multitudine mortalium, dum ſuis aut alienis affectibus obnoxii, factionibus colligati, odiis privatis inſenſi, ære externæ largitionis gravati, æmulatione & arrogantia, magnificentia & opum magnitudine Principe facti potiores, jejuna aliorum, aliorum obruta mero voces in unum potuerint coaleſcere. An quod hos eadem ſpes fortunæ placatos reddiderit? illos contemptus rei ludificaverit, quod nunquam crediderint evenire potuiſſe quod factum eſt: publico conſenſu victos mirari maluiſſe quam impedire; dum opus deſtinatum ſæculorum memoria, fata maturabant. id quoq; puto cæteris accidiffe. Conſonantiam experrectarum & temulentarum vocum non ſcrutor rationibus ſed miror: Et dum miror Auguſtiſſimæ Reginae Poloniae in Polonos amorem ac protectionem, Divinae Majeſtatis in Filio clementiam depereo: etenim dum Neoburgum alii, poſita in ipſo portu bonæ ſpei votorum confidentia, non

erroneâ spe officiis ac veneratione destinabant imperio, alium fata Principem in Sarmatarum favorem salutemq; in occulto tenebant.

Illuxerat festivitas Corporis Christi illustris sumpro de corpore Reip. Polonæ Rege, audientiis matutinum tempus absumptum; Nuncii Apostolici, Cæsaris, & Sueciæ Regis Legatorum. Hora decima egressus est ad templum præstolante cum sacrificio loci ordinario, multis eum Illustribus personis anteeuntibus, deferente Scipionem Regni Cancellario. Templum foribus ab Arce situatis ingressus est, Regaliq; ad dexteram Altaris confedit sedē. ingens hominum multitudo oppleverat templum, adeo ut nonnullis anxietas deliquii causa fuerit. peracta Missa Concionem seu verius sacram orationem habuit Poplavius. Finita Concione processionaliter Venerabile comitans ad templum Novæ civitatis Matris Augustissimæ processit. Reverfusq; Cancellarium Regni cum Procancellario pro prandio habuit. in dultum lætitiæ ad horam quartam, cum sol tepescere cæpit multumq; iam de rigore æstus illius diei remissum fuerat: Nobilitas armata in campis Regem expectabat, cui gratias acturus pro suffragiis liberaliter in se collatis, grisei coloris ascendit equum, comitante eum equite Illmo. Procancellario; duo Raitarorum vexilla anteedebant, tum ingens numerus Cavalcate anteequitabat & sequebatur. Stabat cujusq; Palatinatus disposita per acies Nobilitas, à Szopalversus Uiazdow ingentem camporum occupans planitiem; Magnatum sumptuosa satellitia suis quæq; Palatinatibus assistebant; egregiè ordinatæ acies, distincti per gentes exercitus, instructi optimè armis eques, probe vestitus pedestris miles, generosi equi, insignis tubarum ubiq; concentus, tympanorum strepitus, fulgentia signa, latè expansa vexilla, splendore & ferro terribilis miles, in ipsa pace atrox belli facies: nonagintamillia instructi exercitus augebant spectantium animos terrebantq;. Rex ut quamq; accesserat Nobilitatis armatæ turmam, Palatinis Ducibus grates referrebat, cæteros intacto capite & reclini venerabatur. Ubi præterisset in triumphum ab universis Bombardæ explodebantur. Nec tamen ea humanitas Principis
sufficit

sufficit præconceptæ de eo Nobilitatis spei & amori. Querulabantur non occulti, non modo Duces, verum se quoq; pari honore dignos fuisse, cum non Raitarorum Germanorum turmas, sed Equitum Polonorum Ordines præterveheretur: adeò apud Polonos imperia Regum, cum solâ consententium subditorum benevolentia, reciproco Principum amore nec dispari humanitate æstimantur. Quatuor plus ultra horarum spacium lustratio robustissimi exercitus absumpsit: quem nemo Regum aut Principum in orbe universo, nullo penitus fortunarum suarum aut publicarum opum dispendio, ne obulo quidem erogato (cum apud Orientales nationes ceterosq; Principes, qui latè orbi imperant omnipotenti Imperio, Timarrorum quoq; exercitus magno eis consistere soleat,) facilius comparare & habere potest exercitum, armis optimè instructum, militiæ peritum, ad bella expeditum, præliorum avidum. Iam sol diem valere jubebat cum Rex in Arcem regredi statuit, ad regressum ejus explosæ sunt majores machinæ donec sol diem defereret.

Sequens dies Veneris erat, & à corruptis nimix potentia instrumentis non amoris in Principem, sed odii infelix tela ordiri cæpta est. Instituebantur à malè contentis consilia ad impediendum Electionis Actum, cum pridie ultro & presentes consensissent. Mareschalcus in Rotâ Equestri proposuit ut ad Pactorum Conventorum Tractatus descenderent; arrepta occasione urgebant nonnulli, ut in medio Rotæ tractarentur. Sed contra Episcopus Cracoviensis disseruit, antiquo more receptum esse. exorbitantias non in medio Rotæ, sed per Deputatos ex Rotâ tractari, & modificari consuevisse. Usus Illustrissimus Procancellarius occasione, id se optare asseruit, quo maturius expedirentur: jamque à Serenissimo Rege assignatos ad Tractatum Pactorum Conventorum Ministros Sigilli utriusq; gentis tum ex Equestri ordine: quorum nomina ex charta specificavit. Multum temporis pro & contra rationibus distractum est; donec adventu Legatorum, à bellicâ Nobilitatis congregatione sedarentur; quorum unus ferociter declaravit, missos se ab armata Nobilitate, quæ admodum affecta est rumore, quasi impii Cives adversus Electum Regem

Regem perfida consilia molirentur, proinde libenter informari
vellent, an cum famâ facta congruerent, reversuros se statim uni-
versos & in seditionis capita seriò inquisituros. Reverendissimus
Archiepiscopus respondit: irrita esse quæ afferentur, & ad odium
Magnorum conficta civium. Post hæc unus Legatorum ad genua
Reverendissimi Primatis supplex procubuit; obsecrans illum, ut
manifestum faceret, si quæ illi nota essent consilia adversus Sere-
nissimum Regem & salutem Reipubl. inita. Medio tempore quo
hæc agebantur, vehementissimus turbo exortus est, fuliginosæ cæ-
perunt lucem densare nubes, minari tonitrua, coruscare fulgura,
tempestas imbribus sævire, donec turbulenta illa materia de Prin-
cipe mutando finiretur: ipso cælo scelestis ingeniis perfidiam ex-
probrante. Conventum tandem, ut Pacta conventa per Deputa-
tos in Arce tractarentur in conclavi Reginalis Majestatis, statimq;
rediit cæli tranquillitas; assignati sunt, ab Illustrissimo Primate
ex Senatu Tres Episcopi, totidem Palatini, & Castellani singuli
ex gentibus, à Mareschalco Equestri, bini ex singulis Palatinatibus,
singuli ex Terris. Expedita Deputatorum nominatione, appro-
pinquante nocte discessum est. Aderat dies Saturni jamq; in Ar-
cem confluerant universi, qui exorbitantias, qui Pacta conventa
maturarent. Conventum à paucis in eum ordinem, qui in Rota
definiri non potuit, ut seorsivè utraq; negotia expedirentur. De-
putati itaq; ad exorbitantias in Senatorio conclavi remanserunt;
quibus Pactorum cura erat, ad Reginale perrexerunt conclave, ubi
facta Propositione à Reverendissimo Episcopo Posnaniensi & à
Mareschalco Equestri de Ordine & Methodo tractandorum Pa-
ctorum conventorum, ut imprimis ea tractarentur, quæ ad Rem-
publicam pertinerent, postremò quæ circumscribendo Principi
conducerent, admittendosq; more majorum Oratores Principis
ad declarandos Regiæ Majestatis sensus, censabant suadebantq;
multa contrarium sentientium fuere argumenta. Præter consue-
tudinem & naturam moris Electum esse Regem de corpore Rei-
publicæ, non ab externo Principe venire Legatos, nihil oblaturus
Reipubl. cum nihil largiri possit, satis temporis ad inducendos
Oratores ubi communi consensu Pacta conventa coaluissent,

non

non enim expedire, ut ad crudas materias invitarentur. Mora tandem non ratio persuasit, ut excipiendos consentirent: Deputati itaq; sunt, aliquot tam Senatorii quam Equestris Ordinis insignes viri, ad introducendos Principis Oratores. Quorum Princeps Reverendissimus Episcopus Cujaviensis differuit: nullos e quidem Reipubl. offerre Serenissimum Regem Milliones, omnia tamen daturum si pacem dederit. Responsum à Reverendissimo Episcopo Vilnensi Sapięha, & à Marechalco Equestri satis convenienter: tum cum honore dimissi sunt; Convantumq; ut à Marechalco Equestri, (qui tum scipionem tenebat in absentia Sigilli custodum, liberisq; vocibus præsidebat,) Vladislai Pacta Conventa legerentur, illis addere aut minuere licitum esset; variæ interim materiæ proferebantur, inter quas Illustris sententia enituit, ut Palatinatus cujuslibet Nobilitas in conventibus in locum vacantis subsellii quatuor Candidatos nominaret, Senatorum in Comitibus Regni generalibus pluralitas votorum definirer, cui Princeps dignitatem Satrapie aut quamcunq; aliam prærogativam conferre deberet. Per illicita petendi via honores ocludi videbatur, restringi ambitus deteriorum, summa adipiscendi per scelera & obscæna adulationis; corruptorum in omne nefas omnis ætatis morum familiares jam licitationes, opulentis largiendi vitis, quæ virtus meruerat, eripi campus videbatur, aureum sæculum postliminio reduci sperabatur, ubi solas virtutes præmia sequerentur. Utile id in publicum, honestum quâ privatim, firmandæ liberæ Reipubl. eximium Aristocratia Arcanum, paucorum dissensu aut malevolentia, seu potiùs libidine assentationis, dum præsentia conducerent, modicâ in posterum aut nullâ asserendæ libertatis curâ, irritum fuit. Sessio ejus diei ultra modum, bonorum civium zelo extracta est ad horam fere tertiam pomeridianam, volentium ea temporis indulgentia pacta conventa concludere: ob nimios discursus & altercationes perfici tam pium opus non potuit. Exinde discessum ad Rotam, factaq; copia consulendi de Reipubl. quæsitum à Marechalco pauca prælocuto, an omnium mens esset legendi puncta, quæ per Deputatos ad Pacta conventa sterissent? pauca fuere, percurri nihilominus omnia à Mare-

schalco non potuere, ob vana certamina quæ plus confusionis af-
ferebant, quàm rationis.

Duodecimo Calendas Junii extracta ad meridiem, Sessio
à Deputatis ad Pacta conventa inchoata est; ibi famulante occa-
sione Subjudez Palatinatus Ravensis Vice-Instigator Regni, liber-
tatem vocis non circumscribendam sed legibus firmandam cen-
suit, si à Serenissimo Principe suprema officia, Sigilla, Campidu-
torales Clavæ cæteraq; magni in Republ. momenti potestates
propinquis conferantur, quos ei millenos in sua familia prom-
ptum est invenire, Egregia & illa sententia de Cleinodiis ac Su-
pellectili post decessum Principis Thesauro Reipubl. inferenda &
approprianda, resentimento Reverendissimi Procancellarii; ut
solum id in casu sterilitatis valeret, extenuata, Tandem asseren-
te eo, id quoq; injustum sibi videri, si propriis rebus Domino dis-
ponere non liceat, potestasq; testandæ extremæ voluntatis contra
Jus naturæ ac omne fas eripiatur: non attento, omnem fortu-
nam haustrum Principem è Reipubl. penù, nec ullum tam exi-
guum aut grandioris fortunæ beneficium habiturum, quod non
immerito Reipubl. favori acceptum deberetur, penitus suppressa
est. Inter artes erat secretioris solertiæ in Contractu nuptiali
Serenissimi Principis aliquam quoq; adjicere conditionem; neq;
neglectum eo in passu vidimus ingenium, Major discrepantia
sensuum rationumq; ubi ad constituendum ordinem Regestri
Comitialium Regni causarum devenum est; omnibus ferè ni-
tentibus, ut causæ eo ordine tractarentur quo in Catalogum seu
registrum inscriptæ fuerint, nec facultas esset Principi eas pro li-
bitu transferendi. Illustrissimus Primas dissonantiam suam ra-
tione tuebatur, futuram eam potestatem regestrandarum causa-
rum in manu scribarum, qui precio corrupti, contra dignitatem
Reipubl. eam sibi usurpabunt cum licentia potestatem. Occul-
tius Reverendissimus Procancellarius suadendo, declinabat in
contrarium sensum, saltè causam magni momenti licitum esset
Principi extra Regestrum ad beneplacitum suum judicare; sed
eam vocem cum aspernarentur & obstreperent vocibus, palam
professus est, id quoq; se ut cæteri Nobilium ex libertate usurpare,
ac

ac præsentem materiam lege firmari nullatenus permittere. Dispari animorum contentione provisionem Serenissimi Principis abdicati tuebantur; sed renitentibus strenuè Deputatis Equestris ordinis, cum negotio de Campiductoralis Clava Procancellario M. Ducatus Lithvaniæ collata, velut pro subsidio ad Rotam Equestrem rejecta est. Quamvis forte parum mihi expedierat eas sententias posteritatis judicio prodere, quæ per incorrupta majorum instituta & flagranti libertatis zelo honestæ, aut per dedecus servilis adulationis, vel nimiâ spe & prægnanti libidine futuræ potentiæ, ut in publicum noxiæ, ita cum sine cura libertatis legumq; agi deprehenderentur, non sine nota & perenni famæ dehonestamento in familias, vero posteritatis sæculorumq; expenderentur judicio; simulq; quæ tunc rerum facies, quàm labefactata Reipubl. forma, quantum publicâ egestate, singulorum avaritiâ, de antiquo Reipubl. decesserit splendore, assuetis ad licitationem animis; ubi vili erat pro precio quæstiosa virtus, multis libertatis studium profitentibus statimq; negligentibus, cum non ex amore, sed ex usu, aut ob metum & pudorem, ne plurium consensu vincerentur, ab honestissimis quibusq; sententiis desciverint. Demum incuriosa virtutis Majorum posterior ætas meminisset temporum, quam Reipubl. formam primi parentes reliquerint, ulteriora miraretur, præsentia non sequeretur, nec voto & affectu Rempubl. reddere beatam cuperet, sed moribus & antiquo Legum cultu. In Equestri Rota urgebant Zamoiscii, impetratâ à Mareschalco voce, ut Respubl. deputare dignaretur ad Serenissimum Regem, ut ille cum Illustrissima Principissa Matre sua conferre vellet, & authoritate sua id efficere, ut illis in eorum desiderii satisfieri posset: promoventibus aliis, aliis negantibus, cæteris lectionem Paſtorum conventorum urgentibus, in-
tegra Sessio evanuit.

Posterâ die in Arce cum de distributione Vacantiarum ageretur, Jura Indigenatus Terrarum Prussiæ strenuè à Regnicolis oppugnata, & à nostris egregiâ tuitione propugnata sunt, donec solutâ sessione ad Rotam Equestrem ea quæstio ab omnibus decidenda rejiceretur. In Rota cum Pacta conventa Director Equestris legere

legere contenderet, Succamerarius Mécistaviensis arreptâ voce conquestus est, se in periculo honoris esse, cum injustam patiatur impetitionem à quodam cive, qui illum prius ad generale forum Capturale provocavit, publicatâ verò abrogatione Judiciorum, denuò ad iudicium Marschalci Regni citaverit, ut tandem post discessum suum in periculum honoris conjicere posset. Varia eâ super re vota, consensu rata, aut dissensu irrita fuere: ostendentibus nonnullis legem quæ exciperet omnes Nuncios eorumq; familiam à iudiciis quibusvis super eos extendendis; aliis in contrarium afferentibus, eam legem in præsentî actu Electionis subesse exceptioni, cum hic nulli in suis personis Palatinatus repræsentantes Nuncii, sed universa Nobilitas adsit & privato cuique licita activitas. Consensu tamen publico stetit, ut ad Marschalcum Regni Director Equestris deputaret, ut ab eo iudicio iudici suo abstinere mandaret: cæteri volebant ut Marschalcus Equestris quatuor Deputatos ex singulis gentibus nominaret, qui hanc causam formato iudicio definirent. Inter has controversias similesq; discursus noctis primordium Rotæ consilium dimit.

Decimo quinto Calendas Junii Solennitas octavæ Corporis Christi pietate Christiana illustris consilium de Repub. ad horam sextam vespertinam retraxit: id ægrè tulere multi, cum eodem tempore & ad Rotam & in Arcem conflueret Equestris ordo ambiguus consilii. Materia Indigenatus iterum occasio concertationibus fuit, remoraq; publicorum consiliorum, nec amplius prolongationem pati posse: In hæc porro Sessione Patrum conventorum cum nihil in vim Conclusionis, sed tantummodo præparationis agitari posset, in Rota Equestri satius esse de mane Sessionem inchoare, ut ea ratione facilius expediendis Reipub, negotiis occurrî posset.

Decimo sexto Calendas Junii solito maturius in Rotam Senatus & Eques convenere. Sessio ultra modum per integram diem continuata, contententibus vota ac spem publicam, optato Consiliorum sine coronare. Expediri nihilominus non potuit ob graves materias & solida rationum certamina. Insignis utilitate Reipub.

Reipub. excusatus invidiæ communis status ratione conceptus, ne Rex suprema Officia Sigillorum Regni, Præfecturarum Exercitus, cuiuscunq; conferre præsumeret, sine expresso in Comitii Regni Generalidus Reipub. iudicio & assensu; contraventione nimio Aulæ favori litantium suppressus est, non sine dolore bonorum Civium, nullis affectibus obnoxiorum. Materia incompatibilium majori motu agitata cum grandiori temporis detrimento, multis pervicaciter urgentibus, quos Radivilianus afflavit favor, ut id quoq; adjiceretur Punctum, salvis modernis possessoribus. Paceani è diametro legem de incompatibilibus reassumi contendebant, sine adjecto, quod subsistere non posset. Vix tandem præcipuorum in Repub. virorum precibus cohibiti sunt, quin in apertas erumperent contentiones: pollicente Reverendissimo Archiepiscopo, brevi temporis momento se dissonos illorum animos suâ aliorumq;, obsequii operâ conciliaturum; biduo super tractatu concordiæ absumpto, irritatis magis animis quam compositis relictis sunt. Reliquum temporis, Provisionis materia Casimiri Principis prodegit, Reverendissimo Episcopo Varmiensi Legationem obeunte, & amana quamvis oratione fauorem Principi suo quærente, confusionem tamen & invidiam frementis populi declinare non potuit. Illustrissimus Primas nomine Senatus magnificè & pro causâ fidenter respondit; Marschalcus Equestris exploratâ singulorum Palatinatum voluntate; Equestrem quoq; ordinem Provisioni Serenissimi Principis libenter annuere, hac adjectâ cautelâ, ut Privatorum injuriis civili bello irrogatis satisfiat, Tum Kuropatnicus libenter se Provisioni Serenissimi Principis Casimiri annuere, ita tamen ut & mercatoribus satisfiat, qui datos Tartaris à Supremo Duce Exercituum Regni pro obsidibus insignes milites mille aureis redemerunt. Actum & de persolvendis ex publico Cataphractorum, vulgò Usarorum vexillo Illustrissimi Principis Campiductoris Regni stipendiis, dumq; alii modos insinuant, Supremus Thesaurarius Regni inopiam Thesauri testatur & excusat. Nox, turbo, Procella, confusas materias distraxere.

Primo Calendas Julii tempestivè ad Rotam Senatus & Eques confluxerunt, omniaq; ferè Pacta conventa ad meridiem communi concordia confirmata sunt, reliquæ materiæ parem prosperi status eventum præstolabantur: Cùm repente odiorum materies inter partes exarsit, subministrante fomitem Castellano Posnaniensi Grzymatovio per projectum, medium, à tempestate ad res turbandas & convellendam Reipubl. tranquillitatem validum: quasi Radivilius Procancellarius M. Ducatus Lithvaniæ præscriberet Regi Electo leges, suaderetue, quid de eis concedendum aut rejiciendum esset. Jam ad infesta, jam & ad convicia partes transgrediebantur: Cùm rursus Lithvani novis motibus occasionem præbuere, urgentibus nonnullis Lithvanorum exercitus dimissionem, aliis tuentibus suadentibusq;, id quamvis necessarium & utile sibi suisq; rebus esse fateantur, nihilominus tamen aliter id evenire non posse, nisi debita prius stipendia militi numerentur; parabantq; ex consilio Reipubl. seorsivam Sessionem, ut inter se super eo negotio differentias modificare possent. Episcopo Cuiaviense inter Magnates Lithvaniæ suam interponente auctoritatem firmata concordia: ut Radziuillius minori Sigillo & Campiductionali Clava potiretur, sed bona quæ olim à Palatinatu Vilnensi avulserat, decem millium censu commendata, Supremo Duci Exercitus Lithvanici Pacio, eademq; Palatino Vilnensi dimitteret, hinc certa spes erat eâ die definiendorum Reipubl. Consiliorum. Cum Zamoiscius impetratâ voce acriter conquestus, quòd in æquali Republ. non flere, non supplicare, judicio demum finiendi litem facultas misero non daretur, protestatione solemniter facta contra totum Electionis actum, Pactorum conventorum definitionem, & præstando super ea Electi Regis juramento, erumpens ex Rota discessit. Leviter primò & contemptim à Nunciis Palatinatus Sendomiriensis habita ea protestatio, tanquam unus illorum infamiæ pana innodatus, alter complicitatis reus, impedire activitatem totius Rotæ non possent. Diversam ad hæc naturam Comitiorum Electionis à cæteris Regni Comitiiis causabantur; nec mittere ex

Rota

Rota ad revocandos, quamvis multi suadebant urgebantq; permittere: vix consentientes, ut Director Equestris Rotæ nomine suo ad illos privatim expediret, quorum legatio successus vacua fuit: sed postquam Marefchalcum Regni, qui pro tum liberis vocibus præsidebat, posuisse seipionem adverterunt, & libertatis activitati facultatem vocum dispensandi renunciassè; pro libitu vocibus, prout cuiq; affectus aut ingenium suppeditabat, disseruere. Inter ceteros Judex Sendomiriensis censuit, ut à majoribus præscriptum & concessum arriperent exemplum, qui in similibus Electionis casibus, quatuor aut plures selectos ex Republ. viros deputabant, qui contra hujusmodi convulsos Reipubl. Sancitorum, solemnem nomine Reipubl. facerent protestationem, ne Reipubl. securitas, ne Statuum tranquillitas confunderetur: hoc tamen medium eventu irritum fuit, suspicante Repub. illum casum non factionis malevolentia, sed justo dolore injuriati civis evenisse, nec multò post ex Rota Equestri discessum est.

Secundo nonas Julii frequentissimo Senatu consultatum, qua ratione Zamoscii revocari possent. Tandem ut in metu evenire solet ac Reipubl. periculo, citius quam pro more (cùm deformatis corruptissimæ Reipubl. institutis illud quoq; erudi moris irrepsit inconveniens, minimas etiam materias infinitis imprægnandi discursibus, diversarum obtrusu materiarum, dissonas proliferare voces, non rebus sed verbis studere, plus loqui quam sentire, agendi tempora consulendo extrahere, orationem verbis ornare, Rempubl. detrimento temporis, jejunam consilii, velut diæta quadam afficere non sanare) communi consensu approbatum est illud medium, ut ad illos Marefchalcus equestris Ordinis mitteret legatum è medio Rotæ publico nomine, proponeretq; illis Reipubl. facilitatem, quæ illos Constitutionis fide asscurare intendat definiendæ eorum causæ in Comitii Coronationis, judicandæ per deputatos 12. ex singulis gentibus: missusq; ad eos Succamerarius Brestensis Cujaviensis, cum hac declaratione, paulò post regressus irritò conatu, nam illi hoc medio male contenti, deputatorum tam grandem numerum pertimescebant, quo-

rum ambitus ut evitari non posset, ita eorum causæ summum adferret discrimen; suum quoq; projectum Reipubl. miserunt, ubi non modo iudicium petebant à Reipubl., verùm etiam ne ordinatio majorum suorum circa bona Zamosciana periclitaretur, postulabant. Id rescriptum apud plurimos summæ indignationis motivum fuit, versiq; ad consilia universi, vana rationum momenta afferebant, ut Serenissimo Principi Electo, quoniam Zamoiscius contra firmata præsentis consensu Pacta conventa protestatus sit, Casimiriana Pacta conventa proponerentur, moderna autem, & quicquid Respubl. sub tempus Coronationis offerret, Rex sub nexu præsentis juramenti se rursùm alio juramento firmaturum sponderet: Jamq; hoc medium omnium consensum invenisse videbatur; Cùm Reverendissimus Episcopus Cracoviensis contra differuit, id sibi penitus placere non posse, cum multa inveniantur in pactis Casimirianis quæ Rex nulla ratione sine læsione conscientiæ & perjurii periculo jurata fide firmare possit, nec præsentem Principem deceat. Tum progressi dubii de protestationibus contra Zamoiscium faciendis publico nomine, differuere: eum pro hoste Patriæ declarando; Alii recurrendum esse censebant ad Confederationem super turbatores Reipubl. & scissionis fomentatores ineundam, ex vi Confederationis proponendos Principi articulos, super quos juraret. Ad retinenda præsentia Pacta conventa inclinatos jam animos validius impulit Pac Magnus Cencellarius M. D. Lithvaniæ, asserendo, se super Pacta conventa Casimiriana nulla ratione consentire posse: nam si activitatem Respubl. habere non potest, quomodo in afferendis Regi Pactis conventis Casimirianis novam legem formare possit? Satius esse & honestius, ut Princeps Electus juramento firmet præsentia Pacta conventa, in quæ tota Respubl. & ipsi protestantes consensissent. Conversa proinde omnium vota, an activitatem Respubl. sibi restituere posset? Illustrissimus Primas egregiè servatâ in sua sententiâ mediocritate, assicuranda esse illis per Constitutionem judicia censuit, eo adjecto, Rempub. omnes eis concessuram, quæ antea ab ipsa petiissent, tum deinde liberè ad felici-

cem consiliorum eorundem condescendi posse. At Judex Sennodriensis acriter iunctus in Zamoiscios contendebat Reip. activitati nihil derogatum esse per protestationem à Zamoiscio factam, qui cum contra totum Actum Electionis protestatus sit, & Pacta conventa in quæ ultrò consenserat; proinde eam protestationem eneruam & irritam esse. His aliisq; rationibus extimulati, & approbare videbantur, & non plene consentire super iis consiliis quorum effectum atq; finem desiderabant. Recentia tamen Pacta conventa placuere, utpote quæ multum præsentati Reip. statui conducere præsumebantur. Jam fatali impetu properabatur, ut Serenissimus REX Electus super ea juramentum præstaret: Exorbitantias verò sub nexu ejusdem juramenti quæ in futura coronatione statim post actum solennitatis tractari deberent, se firmaturum polliceretur; Illæ nihilominus exorbitantiæ quæ in Comitibus præsentibus Electionis publica concordia convalescent, Actis publicis ingrossarentur, quarum extractum Marschalcus Equestris Ordinis futuro Directori Comitiorum Coronationis pro informatione Reip. offerret. Nihil deesse ad Coronandem videbatur, cum Cancellarius M. D. Lith. disservit diem jam deficere: Juramentum Regis Electi nondum lectum esse à Marschalco Equestris Ordinis; materiam M. D. Lith. dimittendi exercitus, qui sine exolutione stipendiorum in Confederationem potius abiret, quam se dimitti pateretur, exolutionem sine tributis contingere non posse. Proinde concederent M. D. Lith. brevem moram, ut saltem crastina die tantum negotium in Arce consilio modificare posset. Restabant adhuc expediendarum Sveciæ aliorumq; Principum Legationum materiæ, sed de his nihil tractari poterat sequenti die, sine præsentia Nunciorum M. D. Lith. qui per binos dies materiam suam facilitate non poterant; frequentante nihilominus Rotam Marschalco Equestri ac concessa publicis consiliis discretione temporis non tardiora, sessio solvebatur.

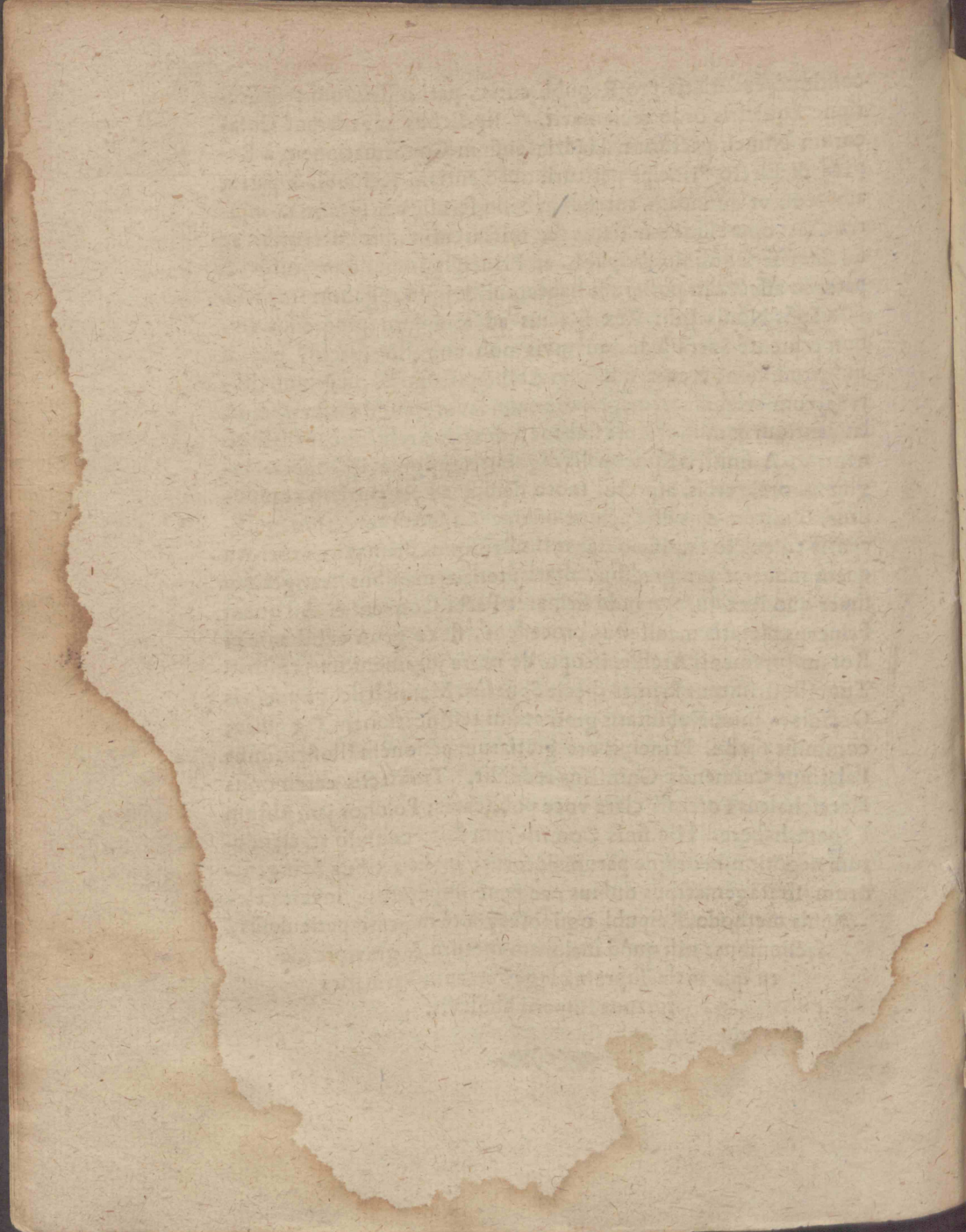
Dies Saturni Comitialis operis finem, aut consiliorum confusionem expectabat. Cum hora tertia postmeridiana universus

Senatus & Eques, intentus quisq; prout cuiq; mens & affectus, prosperis aut adversis votis suis in Rota affuit. Magn Ducatus Lithvaniæ per Deputatos tantum ex confesſu suo Reipubl. negotia juvit; nam eâ die ex Arce ad Szopam sessionem suam transulerunt, cum intra tres dies dimittendi exercitus adæquata non potuissent invenire rationes, cujus negotii decisionem ad futura Coronationis Comitiam rejecerunt. Zamoisciorum Causa rursus controversiarum materies, agendorum consiliorum mora, cum in suis desideris paulo ante acriter persisterent, insperata mutatione (qui pridie Rempubl. terruerant, trepidabant,) variis in Rota excepti vocibus, ac penè pro hostibus patriæ a nonnullis declarati ac proclamati, & qui prius soli spiritu feroces, adversis suæ causæ leges dabant; Reipubl. Majestatem reveriti, quieti intentiq; mandato Imperatricis Fortunæ & satis submittere animos.

Deerat jam justa litibus materia. Unde mirabilem confusionem & cum luctu spectare expedit; egregiæ quoq; materiæ, publico juventæ commodo, discursibus agitabantur; & sæpe vanis, aut speciosis rationibus ne coalescerent, corrumpebantur, aded corrupti a moribus majorum, ut à nulla in universo terrarum orbe Natione, accommodatius illa Paræmia usurpari possit, quàm ab inelyto, sed jam declivi Sarmatiæ Regno: Dum Romæ consulitur, Roma periit. Etant in Rota Equestri ex Palatinatu Podlachiæ & Ducatu Mazoviæ, qui publicis sumptibus ad retinendum præsidium in fortalitiõ Barenſi contradicerent. Coronationis Comitiorum tempus 29. Septembris celebrandum Cracoviæ: particularium in Palatinatibus & districtibus Comitiorum præfixio intra sex septimanas à conclusione Comitiorum Electionis ab Illustrissimo Primate declarata est. Jam Sol diem dese-
rebat, cum a Mareschalco Equestris ordiuis, Rota juramenti Electo Regi exhibenda, super quam postero die juraret, præsentata est. Tum ubi consiliorum finis aderat, Director Equestris insignie officii sui, scipionem ponens, gratias egit pro beneficio liberaliter in se collato Equestri ordini, cui pro ingenti labore &
conti-

continuò exantlatis pro Republ. curis, pari officiorum testificatione Equestris ordo reclamavit. Iis diebus advenerant Cosacorum Nuncii pañorum Hadziacensium Confirmationem à Republ. & Electo Principe petituri: obedientiam Reipubl. & patriæ amorem, vt quondam, antequam bello seruili per summam injuriam & oppressionem status sui miscerentur, promittentes: ac fideliter se Dominio Reipubl. ac Principis Imperio parituros; si paterno affectu in posterum habeantur, & justo regantur imperio.

Ipsis Nonis Julii Rex Electus ad templum progressus est, non capiente Sacrà aede, quamvis non angusto spacio, populi multitudinem: Reverendissimo Archiepiscopo ad magnum Altare sacrum celebrante, magno omnium favore, quod rarò viderant, laudantium & mirantium: stabant à dextris Archiepiscopalis Eminentia; à sinistris Episcopalis dignitatis insignia, ipse specie Magnificus, ore, verbis, aspectu, motu deniq; ad elegantiam compositus, illustrem ejus diei actum oneraverat, ac ornaverat magnificentia; Peracto sacrificio stabat Illustrissimus Primas in eo ornatu quem induerat pro gradibus altaris, teneus manibus Evangelium super quo Rex jurejurando firmaret Pacta Conventa: Ad quem Princeps pietatis manifestus procedens, flexo genu exhibente ei Rotam Juramenti Archiepiscopo, de more juramentum præstitit. Tum Illustrissimus Primas specie Senatûs, Marechalculus Epuestris Ordinis nomine Nobilitatis grati animi testificationem, suæ quisq; commisit suadæ. Principis ore gratiarum actionem Illustrissimus Palatinus Culmensis Gninscius reddidit. Transactis ceremoniis Marechalculus Forensis clara voce publicavit: Polonos jam justum Regem habere. Hic finis Comitiorum fuit; confuso tractandorum negotiorum ordine parum decorus; malis artibus & ingeniorum stratagematibus dubius, ac penè insperatus: inversa electionis methodo, Reipubl. ominosus; altè radicatis periculosis factionibus: nisi quòd malorum metum, & graviora metu ipsa mala, supremâ lege Fatorum Sarmatici fortuna Imperii abolevit.

Adreas Trebellij Vice Apostolicus Sedis grad
Episcopus Racovianus, Dux Sacerdotis.

Reverendis ac Honoratis Viris, Praepositis, Sacerdotibus, Canonibus, Curatoribus, Vicariis, Catechistis, quatuordecim, tam in Vicariis huius Prae-
sidentibus, quam in alijs Diocesis et alias ubicumque consistens,
ceterisque Presbyteris, quibusvis Clericis, Sacerdotibus, alijsque
Clericis Ministris, hanc presentium Equidem, salutem
in Domino. Mandamus vobis in Veritate Sacrae obedientiae,
et sub excommunicationis poena, si huius Diocesis fuerint,
si veri aliter, huiusmodi, eodem vigore Laici Provincialis
sequimini, quatenus ad instantiam iustitiae Curiae nostrae
personali accedat Generosus J. Casimirus Zawadzkius
pitarum Ducem, ipsum vero Ducem pro Veritate ac personae
plurimae civitatis, quem etiam hoc presentibus literis, ut eorum
vobis iudicium huius Praeovis, vel ubi tunc cum Curia nostra
feliciter in Domino consistuli fuerint, vigesima die ab
executione scriptis ipsa tunc iudicia existente, alias ex
tunc propinque et immediate sequens, exclusa et non com-
putata die executionis die, hora audientiae causas fieri
in solita, personali, legitime ac preceptone compa-
ratis, nullo penitus expectato moritorio, ad videndum
et audiendum contra se proponi, Quia ipse

librum quendam Gilijs Tractatus super advertentia defen-
ctum in capitulis imperij fernatici intitulatum, in-
quisito, in populo ordinario hinc jurisdictionis of-
ficio, de pat. Praeviens reddere ac publicare, in
eius status Ecclesiasticus et certis personis olim lega-
tis dignitatibus, nec non aliis plures publici officij,
in hoc nichilo potius de quo perfuntas, indignis
et detractorie tractare ausus est et presumptus,
ideoque ante ad videndum et audiendum, eundem librum
pro profano seu libello infami declarari, atque
propterea ad regnum publicum mediante ad id pro-
cessu condemnari, Praeviens, ubi in loco delicti, non
sunt aliqui loci, seu Ecclesiam, ubi ulterius placet,
res contra status publicari et intineri debeant,
deputari et in eventibus continuatis status pro lite con-
testata haberi, probationes eo non admitti et
quod in loco delicti, ubi delictum committitur,
vel nullo penitus expectato theobono, ad videndum
et audiendum contra se proponi, Quia ipse

et nihilominus salubres actiones contra personam quendam si-
tali in foro fore, ratione ponat eo nam ab eodem filio
incurset praecipue vero palinodis seu revocationis con-
dian, cui de jure competit, referari, Colerij, Curij,
franz. Dat. Praeovis de decima tertia Mayi.

1676. Pro sub sigillo.

(P.S.)

Alon Boniewicz
Publy fac datus Apka
et Actus juris sub jk.
Cells. Notrs.

[Faint, illegible handwriting, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible handwriting, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible handwriting, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]